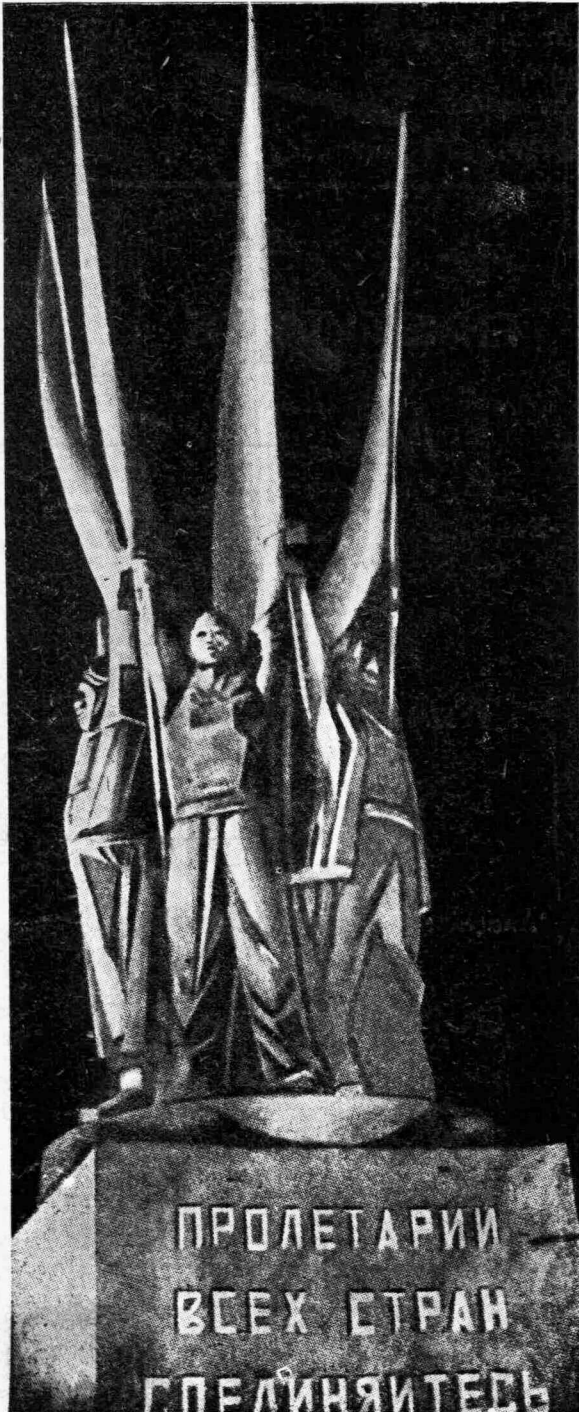

ΛΥΤΡΩΜΟΣ

ΑΡΙΘ. 5-6

ΟΧΤΩΒΡΗΣ — ΝΟΕΜΒΡΗΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χ. Καλογιάννη: 'Η Νικηφόρα 'Επανάσταση 1917—933.

Λ. Τολστόϊ: 'Ο καταραμένος 'Ερημίτης.

Φ. Αγουλέ: Τὸ εὐαγγέλιο τοῦ πόνου (ποίημα).

Α. Λαλαούνη: Πῶς σκέφτονται γιὰ τὸν Βάγκνερ στὴ σημερινὴ Ρωσσία.

Γιάγκου Δημητριάδη: 'Ο ἀνθρωπιστὴς (ποίημα).

Ἰβάν Γκέντσεφ: Βασίλης Λέβσκυ (μελέτη)

Βάσσου Βαρίκα: 'Ο Βάρναλης καὶ ἡ ἀντίδραση (μελέτη).

Φ. Καλοκαιρινοῦ: 'Ο Γνωστὸς πλάει' στὸν ἄγνωστο στρατιώτη (Διήγημα).

Γ. Δεληγιάννη: 'Ατιπολεμικὸ (ποίημα).

Γ. Παροδίτη: Τὸ ξύπνημα (Διήγημα).

Κρητικὴ ᾠδή: (Κ. Γεωργίου).

Λένορμαν «'Ασία» καὶ Μολιέρου «'Αρχοντοχωριάτης».

Κρητικὴ Βιβλίον.

Β. Βαρίκα: 'Ο ἔλεγχος τοῦ ἀστικοῦ ἰδεαλισμοῦ (Π. Γκίκα).

Γ. Μυλωνογιάννη: Χριστὸς 'Ανέστη (Α. Μπέλι).

Σημειώματα, ἀλληλογραφία κλπ. κλπ.

Λ. ΤΡΟΤΣΚΥ Φιλολογία καὶ 'Επανάσταση (μελέτη).

— ΛΥΤΡΩΜΟΣ —

ΜΗΝΙΑΤΙΚΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ Χρονιάτικη Δραχ. 50
» 'Εξάμηνη » 25
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ Χρονιάτικη Δολλ. 1

'Επιστολές ἐμβάσματα ΓΙΑΓΚΟΝ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΝ 'Ιερά ὁδός 47 'Αθήνα

ΑΠΟΘΗΚΗ ΧΑΡΤΟΥ

Κ. ΜΙΜΗΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΙΚΟΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΤΩ 1921

ΧΑΡΤΙΑ-ΧΑΡΤΟΝΙΑ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ

Χαρτιά Γραφής, 'Τυπογραφικά,
Λιθογραφικά, 'Εξώφυλλα.
Χάρτης περιτυλίξεως, 'Αδιάβροχα,
Σελοφάν, Καρμπόν, Στυλό-
χαρτα, Χάρτης Ταπετσαρίας,
Χάρτης Κρεοπωλῶν.

ΧΑΡΤΙΑ ΔΙ' ΕΞΑΓΩΓΕΙΣ ΦΡΟΥΤΩΝ

Κεντρικόν: 'Εν 'Αθήναις
'Οδός 'Απελλοῦ 4 — Τηλφ. 25-366
'Υποκατάστημα: 'Εν Πειραιῖ
'Οδός Τσαμαδοῦ 24 — Τηλφ. 40-671

ΠΑΣΤΙΛΛΙΕΣ

ΜΕΖ

Σταματοῦν τὸν βήχα, μαλακτικαὶ
τοῦ λάρυγγος, μοσχοβολοῦν
τὸ στόμα.

ΜΑΣΤΙΧΕΣ

ΜΕΖ

'Απαραίτητες διὰ κάθε καπνιστῆν

BON-BONS Κρέμας

Θρεπτικαὶ 100 σ|ο
Μὲ κρέμα Γάλακτος

ΛΥΤΡΩΜΟΣ

ΟΚΤΩΒΡΗΣ — ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1933, ΑΡ. 5-6

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΧΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ:

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

Αθήνα, 'Οδός Φωκίωνος - Νέγρη 35

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: ΓΙΑΓΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

'Ιερά ὁδός 47

ΜΗΝΙΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ
ΟΡΓΑΝΟ ΛΥΤΡΩΜΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΕΝΩΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΣ

Η ΝΙΚΗΦΟΡΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

1917 - 1933

Περάσανε δέκα χρόνια πάνω κάτω, από τότε που ἔγραφα στὴν ἐπέτειό της μ' ἓναν ἀκράτητο ἐνθουσιασμό τὰ πάρα κάτω λόγια:

«Ρουσία λήφτερη χώρα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ζωῆς, σὺ πρώτη ποὺ ξεπήδησες ἀπ' τὸ σκοτάδι, γεμάτη λάμψη καὶ φῶς, νὰ φωτίσεις ὅλη τὴν οἰκουμένη»... «Μεγάλη γιορτὴ τῶν σκλάβων τῆς γῆς τῶν βασανισμένων εἶνε ἡ γιορτὴ τῆς γιγαντικῆς νίκης τῶν ἑκατὸν ἐξήντα ἑκατομμυρίων ρούσικου λαοῦ, γιορτὴ τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου, γιορτὴ τῆς ἀπολύτρωσης καὶ τῆς νίκης, ποὺ δὲν ἔφτασε σὲ μᾶς ἀκόμα, ἡ μεγάλη ἐλπίδα τῶν ἐκμεταλλευομένων, ἡ ἐλπίδα ἐκείνων γιὰ τὴν ὑψηλότερη ἀνθρώπινε ἐπιδιώξεις, ἡ ἐλπίδα τῆς ἀπολύτρωσης ἀπ' τὸν ζυγὸ τοῦ καπιταλισμοῦ»...

«Τὸ ἔργο της ἐκεῖ ἐπάνω εἶναι τόσο βαθειὰ ἀνθρώπινο, ποὺ μᾶς ἐμψυχώνει καὶ μᾶς συγκλονίζει ὡς τὰ τριόρθα τὴν ψυχὴ μας».

Ἔτσι ὡς τὰ σήμερα, παρ' ὅλες τὴς τεράστιες δυσκολίες ἢ φλόγα ἐκείνη τῆς Ρούσικης Ἐπανάστασης φωτίζει καὶ θερμαίνει ὀλόκληρο τὸ προλεταριάτο τῆς γῆς, ἀπ' τὸ στέναγμα τῶν καταπιεστῶν του, στέκεται ἀκόμα σὰν παρηγορητὰ τῶν σκλάβων τοῦ σημερινοῦ ἀμαρτωλοῦ πολιτισμοῦ, ποὺ θὰ τοὺς καθοδηγήσει στὸ

δρόμο τῆς ἀπολύτρωσης, στὸ δρόμο τῆς χαρούμενης ζωῆς, σ τ ἡ ν ἔ π α ν ἄ σ τ α σ η.

Περάσανε δέκα ἔξη ὀλόκληρα χρόνια ἀπὸ τότε, τὸ παγκόσμιο προλεταριάτο βρίσκεται περισσότερο ἀδύνατο ἀπ' ἄλλες χρονιές, ὁ φασισμὸς ἀναπτύσσεται σὲ βᾶρος μας, δημιουργεῖ ἓνα σωρὸ κινδύνους καὶ κάνει καθημερινὰ λεπτότερη τὴ θέση τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσης, τὸ αἶσθημα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς πίστες στὸ ἔργο της, ποὺ σκόρπιζε διάχυτο σ' ὀλόκληρη τὴν ὑφήλιο, μετατράπηκε σὲ μιὰ διαρκετὴ ψυχικὴ ἀγωνία, σὲ ἀπαγοήτευση, ὡς τόσο ὅμως τὸ προλεταριάτο θὰ παραμένει ἀκλόνητο στὴν πίστη του, σύντομα θὰ βρεθεῖ ἐνωμένο μ' ἓνα κοινὸ πόθο, μὲ τὸν ἔντονο ἀνθρώπινο ψυχισμό του, ποὺ θ' ἀνηψώσει καὶ θὰ χαλυβδώσει τὴ θέλησή του, ἐξευγενίζοντας ἔτσι τοὺς ἀγῶνες τῆς ἀπολύτρωσης. Νὰ γιατί μαντεύουμε τεράστια γεγονότα στὴν ἐποχὴ μας. Περνάμε κρίσιμες στιγμές. Σήμερα ψεύτισε ὀλόκληρα κι' αὐτὴ ἀκόμα ἢ ψευτιά—τὸ βᾶθος τῆς σημερινῆς κοινωνίας. Ὁ ἐκνευρισμὸς ἔχει ἐνταθεῖ στὸ ἀπροχώρητο. Ἐνα σωρὸ περίπλοκα ζητήματα πρέπει νὰ βροῦν τὴ λύσι τους ἐνιαῖα.

Τὸ χιτῆνος ὁ ἱμπεριαλισμὸς, ὀρέγεται καὶ πάλι ἀνθρώπινο αἷμα. Ὁ κίνδυνος εἶνε κοινός. Μᾶς ἐπιβάλλει

ται νάμαστε πάντα μαζί της. Οί λαοί περνάνε τις πειο δύσκολες δοκιμασίες, υποφέρουν σκληρά και ή ζωή τους έγινε τραχειά, γι' αυτούς ή λύση τους είναι ο πόλεμος, γιά μās ή 'Επανάσταση. Χωρίς την έμπιστοσύνη της μάζας, ή νίκη θάνε αδύνατη.

'Η Ρουσία, τό κομμάτι έτοῦτο της γης, φωτίζει τά πλήθη τοῦ κόσμου μέ την τεράστια ανάπτυξη της. Ναι τό ξαναλέμε μαντεύουμε τεράστια γεγονότα στην εποχή μας. Τό μίσος όμως, ή διαμάχη προδόνουν την καθυστέρησή μας, την ατέλειά μας, απομακρύνουν ένα μεγάλο μέρος έκμεταλλευομένων απ' τις γραμμές μας, σά νάχουμε δημιουργήσει τό μεγαλύτερο κακό στους ανθρώπους—βέβαια καθυστερούμε πολύ, ναι μās λείπει ή αυτοκριτική, γενήκαμε βάνουσοι και σκληροί στους έαυτούς μας, μās πικραίνει ή αλήθεια, αυτή είναι ή διαπίστωσή μας, θάμαστε ανειλικρινείς και πλαστογράφοι άνάξιοι τοῦ ρόλου μας και θά πασπατεύουμε μάταια σάν τις τυφλοπόντικες, νά βρούμε τη στράβα μας, χρειάζεται σταμάτημα της τυχοδιωκτικής μας περιπέτειας, ξετίναγμα και πέταγμα της μίζερης και άρρωστιάρικής ταχτικής ξεπέρασμα απ' τά εμπόδια στην καμπή τοῦ δρόμου μας, γιά νά συντρίψουμε τόν παλιό άρχοντα και νά δημιουργήσουμε τη ζωή μας χαρούμενη. Η σκληράδα τοῦ άγώνα μās άτσαλώνει τά νεύρα, ή κοπιστική δουλειά τοῦ λυτρωμοῦ μās έμψυχώνει, ή διαμάχη μās ταπειώνει και μās σπρώχνει στον έλευθρο.

Τίποτα δέν θά μās πτοήσει από τό ν' ακολουθήσουμε τά πρώτα της βήματα και έτσι άντάμα μέ τις δημιουργικές μας δυνάμεις νά έξαλείψουμε και νάφανίσουμε τη βαρβαρότητα των αιώνων. Δέν έχουμε πειά γιάτι νά πονάμε και νά υποφέρουμε, δέν είμαστε ανθρώπινα συντρίμια, Κυριεμένη ή ψυχή μας από ένθουσιμό ως τά χτές και θαμπαμένοι από τις πρώτες νίκες τοῦ Ρούσικου προλετα-

ριάτου, είχαμε πιστέψει μεϊς στην γρήγορη, την ολοκληρωτική, την παγκόσμια Νίκη. Τόχουμε τάξει σάν σκοπό στη ζωή μας.

Ός τόσο όμως, άμερόληπτοι θά σταθοῦμε, όχι όμως κι' άδιάφοροι! Μιά άγωνία φουσκώνει τά στήθια μας, τό φανατισμένο μας μυαλό πλημμυρισμένο αίσθηματισμό στην άρχή, δέ μόραγε νά συμβιβαστεί μέ τη λογική.—'Ερχονται τά γεγονότα και μās μιλάνε, δέν μās άποθαρρύνουν όμως, ένα σφοδρό και άκαταλόγιστο πάθος δημιουργήσε σφάλματα σέ διεθνή κλίμακα, αίστανόμαστε καθημερινά τόν αντίτυπο και έτσι σταματάμε τους ύμνους ως έδώ, παραφροσύνη μας θάνε νά συνεχίσουμε τους διθύραμβους!

'Η όμιχλη απ' την φαντασία μας έχει σκορπίσει—ο κίνδυνος είναι άμεσος, είναι κοινός.—'Η ζωή σταμάτησε τό άνηφόρισμά της, σά νά κουράστηκε, σά νά θέλει νά ξεθυμάνει—οί άδικίες μās ξυπνάνε. Τόφως εκείνο που λάμπρυνε τη Νίκη τοῦ Ρούσικου λαοῦ στο πέραςμα των δεκαέξη χρόνων, έχει άμυδρώσει χρειάζεται νά ξαναδυναμώσει, νά θαμπώσει ολάκερη τη γη από καινούργιο φως. Κι' αν αυτό δέ γίνει, ή παγκόσμια άγωνία θά στήσει άλλον καινούργιο φάρο, που νά φωτίσει τόν ίδιο δρόμο που άκολούθησε ο ρούσικος λαός στα 1917 μέ νέα δημιουργική πνοή, που νά ξυπνήσει και νά ξεσηκώσει τους σκλαβωμένους λαούς όλης της γης. Τό πλήθος άγωνίζεται και άγωνία νά καταχτήσει τά δικαιώματα της πραγματικής ζωής του, νά θεμελιώσει τόν κόσμο της αλήθειας, την άτράνταχτη και στέρα κοινωνία, συντρίβοντας όσους θά φέρνανε εμπόδια στον ιστορικό του ρόλο. Κατάντησαν άκατανόητοι και μικρόψυχοι οί λογίων—λογίων άισχροί συμβιβασμοί. Οί άνθρωποι αυτοί θά φέρουν τεράστιες ευθύνες άπέναντι της ιστορίας της παγκόσμιας επανάστασης.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΚΑΤΗΡΑΜΕΝΟΣ ΕΡΗΜΙΤΗΣ

ΛΕΩΝ ΤΟΛΣΤΟΪ*

Δημοσιεύουμε σήμερα τό έργο αυτό, άνέκδοτο έντελώς στη γλώσσα μας, τό σχετικό μέτον άφορισμό τοῦ Τολστόϊ από την 'Ιερά Σύνοδο της Ρωσίας, που ειδικός συνεργάτης μας μετέφρασαν άποκλειστικά γιά τό περιοδικό μας από τό Ρωσικό πρωτότυπο. Έκτός της άπόφασης της 'Ιερᾶς Συνόδου και όλων των σχετικών μέ τόν άφορισμό, περιλαμβάνει και τις άπαντήσεις τοῦ Τολστόϊ, της γυναίκας του και ενός όπαδοῦ του, που διαμαρτύρονται γιά την άδικη αυτή πράξη, που έστιγμάτισε τη Ρωσική έκκλησία καθώς και δυό έπιστολές σέ φίλους του και μερικά άποσπάσματα από τό έργο του «Λόγοι 'Ελευθέρου», που έκτός της φιλολογικής τους αξίας, έχουνε και άνυπολόγιστην αξία σάν ιστορικά ντοκουμέντα, χαρακτηριστικά της ζωής και τοῦ έργου τοῦ μεγάλου αυτοῦ φιλόσοφου και κοινωνιστή.

Διάταγμα της 'Ιερᾶς Συνόδου της Ρωσίας γιά τόν Α. Ν. Τολστόϊ.

'Εμπιστευτική έγκύκλιος.

'Εν όνόματι της Αυτοῦ Μεγαλειότητος. Ουκάζιον τοῦ 'Ιωάννη, προέδρου της 'Ιερᾶς Συνόδου, Μητροπολίτου Κιέβου. 'Ο κόμης Λέων Τολστόϊ, εις τά συγγράμματά του, όπου εκφράζει τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις, έδείχτηκε έχθρός της 'Ορθοδόξου τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίας.

Δέν άναγνωρίζει Θεόν τρισυπόστατον. Λέγει ότι ο υἱός τοῦ Θεοῦ, τό δεύτερον πρόσωπον της 'Αγίας Τριάδος, είναι άπλώς άνθρωπος.

Όμιλεϊ μέ τρόπον «ιερόσυλον» γιά τό μυστήριο της ένσαρκώσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Διαστρέφει τό κείμενον τοῦ 'Ιεροῦ Εὐαγγελίου και προσβάλλει την 'Αγίαν 'Εκκλησίαν, άποκαλώντας αυτήν «ἴδρυμα ανθρώπου».

'Αρνείται την εκκλησιαστικήν ιεραρχίαν και έμπαίζει τά μυστήρια και τις τελετές της 'Αγίας 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας.

Τέτοιους άνθρωπος, ή 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία, μέ τόν επίσημο τρόπο και μπροστά στους Πιστούς της, τους χαρα-

χτηρίζει «ξένους στην 'Εκκλησιαστικήν Ένωση».

Γι' αυτό, στην περίπτωση τοῦ θανάτου του, που μπορεί νά γίνει προτοῦ νά μετανοήσει και συμφιλιωθεί μέ την εκκλησία, οί επικήδειες λειτουργίες που θά γινότανε γιά την άνάπαυση της ψυχής τοῦ εν λόγω Α. Ν. Τολστόϊ, χωρίς άμφιβολία θά σκανδαλίζανε τη συνείδηση των πιστών της 'Αγίας 'Εκκλησίας και γιά νά προλάβει ένα τέτοιο πράγμα.

'Η 'Ιερά σύνοδος άπαγορεύει κάθε εύλογία, εύχή, τελετή ή δέηση υπέρ αυτοῦ, αν ο θάνατός του ξεῖται πριν τη μετάνοιά του.

Και έντέλλεται όπως τό διάταγμα τοῦτο γνωστοποιηθῆι σ' όλους τους 'Αρχιεπισκόπους και από αυτούς στους ύφισταμένους των.

5 'Απριλίου 1900.

Διάταγμα της 'Ιερᾶς Συνόδου της 24ης Φεβρουαρίου 1901

'Η 'Ιερά Σύνοδος, ένδιαφερομένη γιά την έξασφάλιση των πιστών της 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας από την επικίνδυνη άποπλάνηση και τά λάθη, ύστερα από συζήτηση γιά τόν κόμητα Α. Τολστόϊ, άναγνωρίζουσα εγκαιρα τη λανθασμένη,

Ἐκκλησίας καὶ ἀπιστοῦντες τελείως στὸ νόμο τῆς ἀγάπης, τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τῆς εὐσπλαχνίας, μεταβληθῆκαν σὲ «πνευματικούς δῆμονες».

Ὁ Θεὸς θὰ φανεῖ ἐπεικὴς σὲ κείνους, πού καὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μένοντας, ἐζήσανε ταπεινόφρονα, ἀποκηθήκαν τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἐζήσανε μὲ ἀγάπη καὶ ἀφοσίωση.

Σὲ τέτοιους ἀνθρώπους ἡ συγγνώμη τοῦ Θεοῦ εἶναι πολὺ περισσότερο ἐξασφαλισμένη, παρὰ σὲ κείνους, πού οἱ μίτρος των καὶ τ' ἄλλα στολίδια, ἀστε-

ρίζονται ἀπὸ διαμάντια, ἀλλὰ οἱ ὅποιοι —κακοὶ ποιμένες— χτυποῦν καὶ ἀκρωτηριάξουν τὴν Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας λέγονται «λειτουργοί».

Στοὺς λόγους μου αὐτοὺς σᾶς εἶναι πολὺ εὐκόλο ν' ἀπαντήσετε μὲ ὑποκρισίες.

Ἄλλὰ κανεὶς δὲν θὰ ξεγελαστεῖ ὅταν μάθει τὴ βαθειὰ ἔννοια τῆς ἀλήθειας καὶ τίς πραγματικὲς πράξεις τῶν ἀνθρώπων.

ΣΟΦΙΑ ΤΟΛΣΤΟΙ
(Συνεχίζεται)

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ

[Στοὺς ἀειστούς]

Εἴμαστ' ἐμεῖς πού ζήσαμε
μιὰ ἀπέραντη βραδυά,
μὲ ζεσταμένα σπλάχνα
καὶ ματωμένη τὴν καρδιά,
χωρὶς νὰ βγάλουμ' ἄχνα.

Κι' εἴμαστ' ἐμεῖς πού κλάψαμε
τὸν κάθε μας χαμό,
ριγμένοι σὲ μιὰν ἄκρη,
βουβά, μὲ κάποιο σπαραγμὸ
κρυφὸ, μὲ δίχως δάκρυα,

Κι' εἴμαστε μιὰς ἀπανεμιὰς
θλιμμένοι νοσταλγοί,
στοῦ μίσους σας τὴν μπόρα,
μὰ πειά, ἐχάραξεν ἡ αὐγὴ
γιὰ μᾶς γιὰ μᾶς, πού τώρα,

Ἕμνοι στὴν ἐπανάσταση
ὄλ' οἱ πνιγμένοι θρηνοὶ
ἐγίνανε κι' ἐγίνη

Θρησκεία μας ὁ ἄνθρωπος
κι' ὁ πόνος τοῦ θεοῦ μας
γι' ἄλλους θεοὺς ἐντὸς μας
δὲ βρίσκεται βωμός,

κι' ὅπου καὶ νᾶν' ὁ ἀσύγκριτος
θάναστηθῆ Χριστὸς μας,
κι' εἶναι Χριστὸς δικὸς μας,
Τοῦ σκλάβου ὁ ΛΥΤΡΩΜΟΣ.

Φ. ΑΓΟΥΛΕΣ

ΠΩΣ ΣΚΕΠΤΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΙΧΑΡΝΤ ΒΑΓΚΝΕΡ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΡΩΣΙΑ

Ὁλος ὁ πολιτισμένος κόσμος γνώρισε φέτος τὰ πενήντα χρόνια ἀπ' τὸ θάνατο τοῦ μεγάλου γερμανοῦ δασκάλου. Παντοῦ ἀφιερώθηκαν συναυλίες στὰ ἔργα του, παντοῦ ἔγιναν πανηγυρικὲς παραστάσεις, οἱ γιορτὲς μάλιστα τῆς Μπάυρωιτ φέτος δόθηκαν κάτω ἀπὸ τὸ ἔμβλημα «Κύκλος τῆς πεντηκονταετηρίδος». Τὰ βιβλιοπωλεῖα ἐπίσης πλημμύρισαν ἀπὸ ἐντυπα, οἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικὰ ἀπὸ ἀρθρα καὶ μελέτες. Καὶ τί δὲν εἰπώθηκε, καὶ τί δὲν ἐγράφηκε γιὰ τὴν μεγάλη αὐτὴ φυσιογνωμία. Ξέχωρα ἀπ' τὸ ἔργο του ἡ ἰδιωτικὴ του ζωὴ ἐρευνήθηκε μὲ λεπτομέρεια, μὲ ἀδιακρίσια θάλεγε κανεὶς, ἐπιστολὲς του ἰδιωτικὲς, δικὲς του, τῆς γυναίκας του, τῶν παιδιῶν του, δημοσιεύθηκαν μὲ σχόλια καὶ κρίσεις. ἀκόμα ἡ πρὸ ἀπόκρυφη ζωὴ τῆς μητέρας του ἐξετέθηκε γυμνῆ στὴ δημοσιότητα σχετικὰ μὲ τὸ περίφημο ζήτημα τῆς καταγωγῆς του—ἀν εἶναι βηλαδὴ γιὸς τοῦ Βάγκνερ, τοῦ ἀστυνομικοῦ ὑπαλλήλου, ἢ τοῦ ἑβραίου ἠθοποιοῦ Γκάιερ, ὁ ὁποῖος παντρεύθηκε τὴ μητέρα του λίγους μῆνες ἔπειτα ἀπ' τὸ θάνατο τοῦ πατέρα του. Τώρα σὲ τί ἡ πιστοποίησης τῆς καταγωγῆς τοῦ Βάγκνερ θὰ ἐπηρεάζε τὸ ἔργο του, σὲ τί θὰ ἄλλαζε τὴ μεγάλη του δημιουργία ἢ ἀποκάλυψις τῆς ἑβραϊκῆς καταγωγῆς του, δὲν ξέρω. Ἀφίνω τὴν λύση τῆς ἀπορίας στοὺς μανιώδεις αὐτοὺς ἐρευνητές.

Δὲν μᾶς εἶναι βέβαια ἀδιέφορη ἡ ἰδιωτικὴ ζωὴ τῶν μεγάλων ἀνθρώπων. Ἄλλὰ πάντως μᾶς ἐνδιαφέρει, ἐφ' ὅσον εἶναι δεμένη μὲ τὸ περιβάλλον τῆς ἐποχῆς τους καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ζωὴ τους, ἐπηρεαζομένη ἀπὸ τὸ περιβάλλον, ἐπηρεάζει κατ' εὐθειαν τὸ δημιουργικὸ τους ἔργο.

Δὲν ὑπάρχει δὲ ἀμφιβολία, πὼς μιὰ μεγαλοφυΐα εἶναι ἢ ἀντανάκλασις καὶ

τὸ ἀποτέλεσμα ἐνὸς μεγάλου κοινωνικοῦ κλονισμοῦ. Σχετικὰ, ἔχω ὑπ' ὄψει μου μιὰ ἐξαιρετικὴ μελέτη τοῦ Λουνατσάρσκυ μὲ ὄην εὐκαιρία τῶν ἐκτάκτων παραστάσεων τῶν ἔργων τοῦ Βάγκνερ, πού δόθηκαν στὴν Μόσχα καὶ στὴν Λένινγκραντ, γιὰ τὴν πεντηκονταετηρίδα καὶ τῆς ὁποίας θὰ προσπαθῶ νὰ δώσω μιὰ σύντομη περίληψη.

Ὁ Βάγκνερ ἀρχίζει τὴ μουσικὴ του καριέρα ἀνάμεσα στὰ 1830—1840 καὶ φθάνει τὸ ὕψιστο σημεῖο τῆς δημοτικῆς του δραστηριότητος στὰ 1848. Ἐπειτα παρατηροῦμε μιὰ μεταστροφή στὴν ἀντίληψη τοῦ Βάγκνερ, ὁ ὁποῖος ἀλλάζει πεποιθήσεις καὶ γίνεται ἕνας ἄλλος ἄνθρωπος. Ἡ γέννησις καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς δημοκρατίας στὴν Γερμανία, ἔπειτα ἡ κατάπτωξις τοῦ δημοκρατικοῦ κινήματος, ἀντανάκλωνται στὴν δημιουργικὴ προσωπικότητα τοῦ Βάγκνερ. Στὴν ἀρχὴ ὄνειρευόνταν μιὰ τέλεια δημοκρατία, πού θάφευγε τὴν χωρὶς τάξεις κοινωνία, τὸ σοσιαλισμὸ, καὶ τίς ιδέες του αὐτὲς μᾶς τίς ἐξέφρασε στὰ θεωρητικὰ του ἔργα, ἰδιαίτερα δὲ στὸ βιβλίον του: «Τέχνη καὶ Ἐπανάστασις». Οἱ ἐσωτερικὲς ἀπαιτήσεις τοῦ τάλεντου καὶ τοῦ ἔργου του τὸν ἐσπρωχναν πρὸς τὴν ἐπανάσταση. Ἐπίστευε τὸ θέατρο γιὰ ἕνα καινούριον ναό, στὸν ὁποῖο ὁ λαὸς θὰ δημιουργοῦσε τοὺς καινούριους τοὺς μύθους, τοὺς μύθους πού θὰ περιέκλειναν μὲς σὲ σύμβολα, τίς πεποιθήσεις καὶ τίς τάσεις του, ἕνα ναὸ στὸν ὁποῖον ὁ λαὸς θὰ ἐτοιμάζονταν γιὰ νέους ἀγῶνες, θὰ γιόρταζε νίκες, καὶ μέσα στὸν ὁποῖον θὰ μάθαινε νὰ ὑποφέρει θαρραλέα τίς περαστικὲς ἡττες. Τὸ θέατρο γιὰ τὸν Βάγκνερ ἦταν τὸ κέντρο τῆς συνειδητῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ, ὁ ἐμφυχωτῆς, ὁ ὁδηγός, ὁ δάσκαλος. Μὲ φορτικὴ

βλέπει τους άστους της εποχής του να το μεταβάλλουν σε κέντρο διασκέδασης και έμπορικής επιχειρήσεως. Οί ιδέες αυτές του Βάγκνερ—λέει ο Λουνατσάρσκυ—αντιστοιχούν κατά ένα μεγάλο μέρος με το σοσιαλιστικό θέατρο, όπως σήμερα πραγματοποιείται στη Ρωσία.

Τα αισθήματα αυτά και οί ιδέες κυριαρχούν στην σύνθεση των έργων «Ριέντι», «Τανχούζερ», «Λόεγκριν». Κι' αν όπωσδήποτε ο Βάγκνερ σ' αυτά τα έργα εκφράζει τις ιδέες του κάτω από άφορημένα γενικά σύμβολα, πάντως δεν χάνουν τη δύναμη της δράσεως.

Άμέσως έπειτα ο Βάγκνερ σχεδιάζει ένα μεγαλειώδες έργο με θέμα παρμένο απ' την αρχαία γερμανική μυθολογία, απ' την έποποιία των Νιμπελούγκεν. Στην αρχή ο Βάγκνερ είχε δώσει στην τετραλογία του μιá όπτιμιστική κατεύθυνση. Οί δυο μεγάλες αντίθετες μεταξύ των δυνάμεις, ήταν απ' τη μιá μεριά ο κόσμος του πεπρωμένου, ο κόσμος όπου το πán είναι υποδουλωμένο στη μοίρα του, ακόμα και οί θεοί, και απ' την άλλη μεριά, ή βαθμαία ανάπτυξις του έλευθέρου ανθρώπου, του ανθρώπου που γεννήθηκε απ' τον έλευθερο έρωτα έξω απ' τον κανονικό γάμο (Σίγκμουντ και Σίγκλιντ) και που αναπτύσσεται μέσα σε περιστάσεις, τις όποιες κανονίζει ή ανεξάρτητη θέλησίς του. Αυτός ο ανεξάρτητος άνθρωπος, που δεν ύπακούει παρά την ίδια του τη φύση, είναι ακριβώς ο άξονας γύρω απ' τον όποιον μπορεί κανείς να γυρίσει τις τύχες του κόσμου. Είναι ο άνθρωπος που θα μόρσει να σπάσει τις σιδερένιες αλυσίδες του πεπρωμένου και να ξαναφέρει στη ζωή τη νεότητά, τη χαρά, και την έλευθεριά.

Άλλά ο Βάγκνερ ζούσε μέσα στον κεφαλοκρατικό κόσμο και αυτή την εποχή μισούσε τη μεγάλη άστική τάξη, που όλο και περισσότερο άπλωνε παντού το άρπακτικό της χέρι.

Το χουσάφι του φαίνεται σαν αληθινό δηλητήριο. Έτσι είχε σκεφθεί και ο Μάρξ, τη σκέψη αυτή είχε σημειώσει και έξάρει στους αρχαίους ποιητές,

στον Σαίξπηρ και σε άλλους. Το πεπρωμένο άπάνω απ' όλα, είναι ή δίψα του χουσου, ή πλεονεξία. Η έλευθερία του Σίγκφριντ εκδηλώνεται ιδίως, γιατί στέκεται άπάνω απ' το χουσάφι και την πλεονεξία. Γι' αυτό δεν τον βλέπομε μόνο σαν μιá έλευθερη αναρχική θέληση, αλλά ακόμα και σαν ένα ήρωα, που έλευθερώνει τον κόσμο απ' το ζυγό του κεφαλαίου με τον σοσιαλισμό.

Ός τόσο το ταλέντο του δεν ήταν γραφτό ν' αναπτχθεί στην κατεύθυνση που είχε διαλέξει στην αρχή. Η μικροαστική του φύσις είχε προς στιγμήν υποχωρεί και ή φλογερή πνοή της έπαναστάσεως τον είχε έξυψώσει. Αν το έπαναστατικό εκείνο θέρος είχε βαστήσει, θα βλέπαμε να ώριμάσουν άπάνω στο κολοσσαίο αυτό δέντρο οί καρποί που είχαν αρχίσει να σχηματίζονται. Άλλά ή έπαναστατική πνοή έσβυσε. Η επανάστασις κοίτονταν με σπασμένες φτερούγες. Ο Βάγκνερ έζησε 13 χρόνια στην έξορία, 13 χρόνια δισταγμού. Σιγά σιγά έπεφτε. Και στο τέλος, πέρασε απ' το μέρος της άστικής τάξεως.

Υπήρξαν τιτάνες άνώτεροι απ' τον Βάγκνερ, που με τη δύναμη του πνευματός των δεν έχασαν την πίστη τους. Αυτοί είχαν καταλάβει από που θα έχότανε ή αληθινή νίκη. Αυτοί είχαν αισθανθεί πως ο Σίγκφριντ είχε κιόλας γεννηθεί.

Τόν άκουγαν να σφρηλατεί μέσα στα εργοστάσια το σπαθί της εκδικήσεως και να έξηγει το «τραγοῦδι των πουλιών», το τραγοῦδι άπάνω στους νόμους της κοινωνικής λύσεως κι' άπάνω στους τρόπους της ανανεώσεως της ζωής.

Τέτοιοι Τιτάνες ήταν ο Μάρξ και ο Ένγκελς, αλλά τέτοιος δεν υπήρξε ο Βάγκνερ.

Κι' έπειτα ο Βάγκνερ ήταν ένας άνθρωπος δράσεως, είχε μιá άσβυστη δίψα για δόξα, για δύναμη, για έπιβολή και για όλα τα επακόλουθα—για τις τιμές και τα πλούτη. Προσπάθησε να δικαιολογηθεί με κάθε είδους πονηρία όσο γερνούσε, όσο άλλαζε έσωτερικώς, όσο

ύφίστατο—θάλεγε κανείς— ένα εκφυλισμό των κντάρων. Και έτσι πήρε τον καινούριο—λανθασμένο—δρόμο. Κι' άπάνω στο δρόμο αυτό συμφιλιώθηκε με τον πιο αντιδραστικό έχθρο του πολιτισμού, με τον καθολικισμό. Ο Νίτσε δεν μορούσε ν' ανεχθεί αυτή την κατάπτωση του Βάγκνερ, αγωνίσθηκε εναντίον του, δοκίμασε να αναλύσει τις άφορηές αυτής της πτώσεως του παλιού του ειδώλου. Και ο Μάρξ είπε κάποτε σχετικά με τις γιορτές της Μπαύρωιτ: «Ηλίθιες γιορτές προς τιμήν ενός επισήμου μουσικού».

Ο Βάγκνερ της δευτέρας περιόδου που έδωσε στον κόσμο τόσα άριστουργήματα, στην πραγματικότητα είναι ένας Βάγκνερ πληγωμένος, ένας Σίγκφριντ δηλητηριασμένος.

Βλέπει τον κόσμο καταδικασμένο στην καταστροφή. Είναι μιá πένθιμη πορεία προς μιá πιο πένθιμη λύση. Η πορεία αυτή είναι γεμάτη από άγώνες, από προδοσίες, από έγκλήματα. Κάπου-κάπου αναφαίνονται ευγενικοί χαρακτήρες, αλλά είναι καταδικασμένοι κι' αυτοί να χαθούν σαν τους άλλους. Δεν μορούν να κάνουν τίποτα εναντίον του πεπρωμένου. Άλλά ο άνθρωπος, που φωτίζεται απ' τη σοφία της τέχνης, μπορεί να προετοιμασθεί σ' ένα επιβλητικό θάνατο, να νικήσει τη ζωή και ανάμεσα σ' ένα μεγαλειώδες, αλλά πικρό όνειρο, να καταπόντισθει στην ανυπαρξία... Ο Βάγκνερ γίνεται ο έρμηνευτής της άπολυτρώσεως αυτής. Ο έλευθερος άνθρωπος δεν νίκησε, οί δυνάμεις του κακού φαίνονται πως θριμβεύουν. Άλλά ο θοίμβός τους είναι έντελώς ύλικός, ενώ ήθικώς, μουσικώς, κιá ή δύναμις του πεπρωμένου, ή υποδούλωσις στη μοίρα και ή προσπάθεια της άπαλλαγής απ' αυτήν με την εγκατάλειψη της ζωής. Αυτός είναι ο Βάγκνερ της δευτέρας περιόδου, ο πρώην επαναστάτης και τώρα αντιδραστικός.

Τελειώνοντας τη θανμασίαν αυτήν άνάλυση του χαρακτήρα του Βάγκνερ, ο Λουνατσάρσκυ διερωτάται ποιá θα είναι στάσις του σοσιαλιστικού κράτους

έντικρου στο μεγάλο αυτόν δημιουργό «Θά παραδεχθούμε άρα γε—λέγει—μόνο τον Βάγκνερ της πρώτης περιόδου και θα άποτινάξουμε τον δεύτερο χωρίς να λάβουμε υπ' όψει μας την δύναμη του μουσικού του όγκου, την εύγλωττία του στην έκφραση των αισθημάτων, την έσωτερικότητα της τέχνης και της ιδέας του μεγαλοφυούς αυτού ανθρώπου;» Και ο Λουνατσάρσκυ καταλήγει στο ότι «οφείλομε να παραδεχθούμε και τους δυο Βάγκνερ» άφου προσπαθήσωσε να τον αναλύσωμε, να έξιχνιάσωμε τις αιτίες και τις άφορηές και άφου προσπαθήσωσε να έξυψώσωμε την σοσιαλιστική άξία του Βάγκνερ. Άλλως τε—λέγει ο Λουνατσάρσκυ—ή μελέτη έργων που δεν τα αναγνωρίζουμε ολοκληρωτικά δείχνει τα λάθη της εποχής κατά την όποιαν δηδιουργήθηκαν, τα λάθη που πρόπει να άποφεύγωμε και τον τρόπο της άποφυγής των.

«Η μελέτη του παρελθόντος είναι μιá εργασία κολοσσιαία, ενδιαφέρουσα και γόνιμος. Χωρίς αυτήν—καθώς έτόνισε ο Λένιν—είναι άδύνατον να οργανώσωμεν το μέλλον. Γι' αυτό όλες οί έπέτειες των μεγάλων άνδρών, δικών μας και ξέων, πρόπει να γιορτάζονται με κάθε έπισημότητα. Πρόπει να εκπληρώσωμε το μεγαλειώδες έργο της αληθινής άφομοιώσεως, δίνοντας την ακριβή και αληθινή άξία σε ότι έκανε ήδη ή άνθρωπότης εν όνόματι αυτού που πρόκειται άκόμη να γίνει.»

ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Ο ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΗΣ

Τόν εἶπανε κομμουνιστή...
γιατί πονοῦσε τὸν ἐργάτη,
κάθε φτωχὸ βιοπαλαιστή,
τὸν ἄνθρωπο τὸν ἀκαμάτη.

“Ὅλα τ’ ἀπόκληρα παιδιά,
πού τριγυρνᾶνε μὲς τοὺς δρόμους...
Ἄσε κάθε οἶχτο πιά καρδιά,
καὶ χτύπα, χτύπα. Θεοῦς καὶ νό-
μους.

Τόν εἶπανε κομμουνιστή...
γιατί τὸν ἄνθρωπο πονοῦσε,
πού μέρα νύχτα στὴ σκλαβιά,
τὸ λυτρωμὸ του λαχταροῦσε.

Καί... κάποια μέρα (ν) αὐθωρεῖ
Δυνάμει τοῦ ἰδιωνύμου,
Τὸν συλλαμβάνουν οἱ φρουροί,
τῆς κοινωνίας τῆς δυσωνύμου.

Καὶ σάμπως νᾶτανε ληστής,
τις χειροπέδες τοῦ περνᾶνε,
γιατί ἦταν λένε ἐξυβριστῆς
τοῦ καθεστῶτος! Καὶ τὸν πᾶνε...

Μ’ αὐτὸς γελάει σαρκαστικά,
διωγμούς, Βασίλλες, ἀψηφάει,
καὶ μιὰ στροφή μελωδικά,
ψέλνει ἀπ’ τὸν ὕμνο του καὶ πάει...

«Ἐμεῖς θὰ δείξουμε τὴ στράτα,
μέσα στὴν ἄναστρη βραδιά...
φόβο δὲ ξέρουνε τὰ νιάτα
πῶχουν ἀτσάλινη καρδιά! »

Ξέρει... Ἐπὶ ἐσχάτη προδοσία,
πῶς θὰ τὸν κρίνει ὁ δικαστῆς...
Ἄ! Τί φρικτὴ κατηγορία!
Κομμουνιστῆς! Κομμουνιστῆς!

ΓΙΑΓΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΓΑΡΟΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΣ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΕΒΣΚΥ Ο ΛΕΟΝΤΟΚΑΡΔΟΣ

(Διασκευή καὶ σύντομη περιγραφή
ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ Ἰβ. Γκέντσεφ).

Μὲ μιὰ πολὺ δυνατὴ θέληση, μὲ ἀνε-
ξάντλητη ἐνεργητικότητα καὶ μεγάλη πί-
στη, εἶχε οἰχετῆ στὸ ἔργο τῆς ἐθνικῆς
ἀπολευτέρωσης ἀπὸ τὸν Τουρκικὸ ζυ-
γὸ, ἓνας ἀτρόμητος ἀπόστολος τῆς ἐπα-
νάστασης, ὁ Λέβσκι, πού ἦτανε σύγχρο-
να καὶ ἡ ἐνσάρκωση τοῦ ἠρωϊσμοῦ, τῆς
ἀφοσίωσης καὶ τῆς ἀπεριόριστης ἀγά-
πης στὸ σκλαβωμένο καὶ τυρανισμένο
λαό. Ἦτανε ἡ σπῖθα τοῦ κεραυνοῦ, πού
πέφτοντας κάτω ἀπ’ τὸ παλιό, γερα-
σμένο δέντρο, τὴν Τουρκικὴ ἀυτοκρα-
τορία, ἀναψε τὴν πυρκαγιά τῆς ἐπανά-
στασης, πού ἀπὸ τίς φλόγες τῆς βγήκε,
κάπως καθυστερημένα, ἓνας λαὸς πολι-
τικά ἐλεύτερος, ὁ λαὸς αὐτὸς πού σήμε-
ρα, κάτω ἀπὸ τοὺς ἀδυσώπητους ἱστορι-
κοὺς νόμους τῆς κεφαλαιοκρατίας, εἶ-
ναι καὶ πάλι ὑποδουλωμένος οικονομι-
κά, πολιτικά καὶ πνευματικά.

Ὅπως καὶ τότε, ἔτσι καὶ σήμερα ἀ-
κόμα, μέσα στὸ λιὰ αὐτὸ βράζει ὁ σφο-
δρὸς ἀγῶνας τῆς ἀπολευτέρωσής του, ἡ
ἐπαναστατικὴ φλόγα ὑψώνεται πάλι καὶ
μέσα στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας διαγράφε-
ται, χαμένος στὸ ἀπειρο, ὁ δρόμος γιὰ
τὴ λευτεριά του. Κι’ ἂν σ’ αὐτὴ τὴν
κρίσιμη καὶ σοβαρὴ στιγμὴ ξαναγυρίζου-
με στὸ παρελθόν, αὐτὸ τὸ κάνουμε ὄχι
γιὰ νὰ δείξουμε τὴ δύναμη ἐνὸς θνητοῦ,
μὰ γιὰ νὰ ἐξυψώσουμε ἀπὸ τὸ ἀδιὰπε-
ραστο σκοτάδι ἓναν ὑπέροχο ἀγωνιστῆ,
ἓναν ἥρωα ἐπαναστάτη, πού μπορεῖ νὰ
σταθεῖ ὑπόδειγμα καὶ καθοδήγηση γιὰ
μᾶς ὅλους πού ἀγωνιζόμαστε σὰν ἐπα-
ναστάτες γιὰ τὴ λευτεριά καὶ πού πι-
στεύουμε πῶς μέσα στὰ στήθια μας φω-
λιάζει ἡ ἴδια φλόγα, ἡ ἴδια ἀφοσίωση
καὶ πίστη, ἡ ἴδια ὁρμὴ γιὰ τὸ ἔργο πού

ἀναλάβαμε σὰ σκοπὸ τῆς ζωῆς μας καὶ
πού πρέπει ἀνυπόθετα νὰ ἐχτελέσουμε.

Ὁ Βασ. Λέβσκι εἶναι ἓνα ὑπόδειγμα
ἠρωϊκοῦ ἐπαναστάτη, πού πρέπει νὰ τὸν
μιμηθοῦμε. Ἔπεσε θῦμα γιὰ τὴ λευτε-
ριά ἐνὸς λαοῦ, πού πραγματικὰ ἀδέσφια
του εἴμαστε καὶ μεῖς, γιατί τίποτα δὲν
ὑπάρχει πού νὰ μᾶς χωρίζει ἀπ’ αὐτόν.
Γι’ αὐτὸ καὶ μεῖς σὰν τέτοιοι, ἐρχόμα-
στε νὰ ἀποκαταστήσουμε καὶ νὰ δια-
τηρήσουμε, μᾶζι μὲ τὸ Βουλγαρικὸ καὶ
τοὺς ἄλλους Βαλκανικοὺς λαοὺς, τὴ λευ-
τεριά μας, μὲ τὴν πραγματικὴ τῆς ση-
μασία καὶ στὴν ἀληθινὴ τῆς ὁμορφιά.
Πρέπει μὲ κάθε θυσία, ἐνωμένοι κι’ ὄ-
χι πιά χωρισμένοι οἱ καταπιεζόμενοι,
νὰ ἀποκαταστήσουμε καὶ νὰ διατηρή-
σουμε τὴ λευτεριά—νὰ ἡ λογικὴ καὶ ἡ
σωστὴ θέληση, νὰ γιατί ἀκριβῶς ξανα-
θυμίζουμε τοὺς γνωστούς καὶ κατὰ χι-
λιάδες ἀγνωστούς ἀγωνιστῆς, πού ὡς τὰ
σήμερα πέσανε καὶ πέφτουνε θύματα
γιὰ τὴ λευτεριά τοῦ προλεταριάτου. Κι’
ὄχι μονάχα νὰ τοὺς ξαναθυμίσουμε, μὰ
καὶ ν’ ἀγγίζουμε μὲ τὴ φλόγα τῆς δί-
ψας γιὰ τὴν ἐκδίκησή τους, ὅλους ἐκεί-
νους πού ἀγωνίζονται γιὰ τὸν ἴδιο
σκοπὸ.

Τὸ ζεστὸ ἀκόμα αἶμα ὅλων αὐτῶν
πού ἔπεσαν ἱερὰ θύματα στὸν ἀγῶνα τῆς
λευτεριάς, τὰ μαρτύρια τῆς τυραννισμέ-
νης ἀνθρωπότητας, ἡ δυστυχία καὶ τὰ
δάκρυά της, ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ μᾶς
κρατοῦνε ἀγρυπνοὺς, νὰ μᾶς κάνουνε
τολμηροὺς, ἀφοσιωμένους καὶ ἔτοιμους
νὰ θυσιαστοῦμε. Κάτω ἀπὸ τὴν αἱματο-
βαμένη σημαία τῆς ἐπανάστασης, πρέ-
πει νὰ βαφτιστοῦμε μὲ τὸ αἶμα τῶν ἱε-
ρῶν συντρόφων μας πού ἔπεσαν στὸν

ἀγώνα, πρέπει να δοκιμαστούμε όλοι μας, πώς αν χρειαστεί δε θα λυπηθούμε και την ύπαρξή μας ακόμα και δε θ' αφήσουμε τη ζωή μας να περνάει έτσι όπως πέρασε ως τα σήμερα, γενναϊόδοξη και καλή για τους λίγους, τραχειά, ανυπόφορη και σκληρή για τους άλλους.

Απ' αυτή την άποψη, ο Λέβσκι στέκεται για μας σαν ένα υπόδειγμα. Γεννήθηκε στο Κάρολοβο της Φιλιππούπολης. Η μητέρα του, που παράκαιρα χήρεψε, θέλησε να τον σπουδάσει διάσκαλο, παπιά και ζωγράφο, και νάτος ο Βασίλης ακολουθούσε το κληρικό στάδιο και γίνεται διάκος, ύστερα από την υπόσχεση του πλούσιου θείου του Χατζή—Βασίλη, πώς θα τον έστειλε στη Ρωσία για ανώτερες σπουδές. Μα ο θεός του δεν κράτησε την υπόσχεσή του και ο διάκος μας πετάει τα ράσα. Η πραγματική όμως αιτία, που τον ανάγκασε να ρίξει το ράσο, είναι όλος διόλου άλλη και πολύ βαθύτερη. Ο Λέβσκι είχε κάτι στην ψυχή του, που δεν τον άφινε να ζει σαν το θείο του, που δεν τον άφινε να ήσυχάσει με τη σκέψη μονάχα πώς οι άνθρωποι καταπιέζονται, εκμεταλλεύονται, ξεγελούνται, πεινούν και πεθαίνουν από τις στερούσεις, ενώ οι εκμεταλλευτές τους χαίρονται τα αγαθά της ζωής.

Την αληθινή φυσιογνωμία του Λέβσκι έχει περιγράψει πολύ καλά ο μεγάλος ποιητής Ίβαν Βάζωφ, με τους παρακάτω στίχους :

Αυτό το μαύρο ράσο που φορώ την ήρεμία της ψυχής δε μου χαρίζει. Κι' όταν στην εκκλησιά μου αρχινώ να ψάλλω ύμνους στο Θεό, για να κερδίσω τον ουρανό και τον παράδεισο μαζί, νομίζω πώς άκούει ο Θεός όλους αυτούς που κλαίνε και θρηνούνε για τη σκληρή κι' άφορητη ζωή, και τότε η θερμή μου προσευκή χάνεται και σκορπάει σαν καπνός. Θαρρώ πώς θυμωμένος ο Θεός τ' αὐτί βουλώνει στα χερουβικά μου και πώς κανείς δεν ξέρει προς τα ποῦ ή πόρτα του παράδεισου οδηγάει.

Κι' από τ' ανήλιαγο κι' άπαισιο κελλί μας τίποτα δε μπορεί να μας λυτρώσει. Και πώς τ' άγνα τα δάκρυα κι' οι θρήνοι μιας χώρας στη σκλαβιά δεμένης κι' ο τίμιος ἴδρωσ του καλού άγρότη κι' ο λόγος ο γλυκός, ή δικία πράξη, το δίκιο που επώθηκε με θάρρος, το άδερφικό το χέρι, που άπλώνει κρυφά, χωρίς φωνές και περηφάνειες, σε κάποιον που πονά και δυστυχάει, είναι σ' Αὐτόν που βρίσκεται κει πάνω, πολύ αγαπητότερα απ' τους ύμνους και τα τροπάρια, που τούδαι περιττά.

Και πάρα—κάτω :

Και θάναι προτιμότερο για μένα αυτό το μαύρο ράσο, που με δειώχνει μακριά απ' τον κόσμο κι' από τους καύμους [του, να το πετάξω από πάνω μου με θάρρος και να φωνάξω νέα λόγια μυστικά σ' όλους αυτούς που τις βαρειές τους άλυσσ[ίδες σέρνουνε πίσω απ' την άισχρη σκλαβιά τους.

Κι' όταν το Πάσχα τοῦ 1864 ο Βασίλης Λέβσκι πέταξε τα ράσα και ρίχτηκε λεύτερος πια στον κόσμο, πήγε στη Σερβία, στην επαναστατική ομάδα του Παναγιώτη Χίτωφ, γίνηκε διάσκαλος στο Γενί—Κι:σὶ και τον Ίουλίη τοῦ 1867 με εκατό συντρόφους του, ξεκίνησε απ' τη Βραίλα για το Βελιγράδι, για να προσχωρήσει στην ομάδα του Ρακόβσκι.

Σ' αυτή την ομάδα, ο πρώην διάκος ετράβηξε την προσοχή όλων για την έξυπνάδα του, την κορμοστασιά του, τη λεβεντιά του, τη σβελτοσύνη του και την παλληκαριά του, έτσι που ο Ρακόβσκι και ο Α. Καραβέλωφ τον επωνομάσανε Λέβσκι (λεοντόκαρδο) και τ' όνομα αυτό θα μείνει για σύμβολο στο κάθε τι που είναι άφροσιωμένο στην επανάσταση. Έδω στη Σέρβικη πρωτεύουσα, στην ψυχή του Λέβσκι έχει κατακαθίσει σά βρειά πέτρα ή σκέψη της ἴδρωσης των κομιτάτων. Ο πόθος του για την επανάσταση, τον έκανε και τον ἴδιο να άπαλλαγεί για πάντα από τις σποραδικές και άσκοπες επιδείξεις του κλεφτοπόλεμου για τον άπολυτερωτικό σκο-

πο και με δίψα άγκάλιασε την ιδέα της επανάστασης.

Άμέσως το έργο της άπολυτερώσης πέρασε σ' άλλη φάση. Ένα καινούριο επαναστατικό ἱδανικό άρχισε να διαγράφεται στον όρίζοντα, ένα ἱδανικό που δεν είχε τίποτα το κοινό με την προσωπική εκδίκηση του κλεφτοπόλεμου. Οριμαζε πια ή σκέψη, πώς όχι ή προσωπική εκδίκηση, μα μια γενική και οργανωμένη επανάσταση, θα μπορούσε να γκρεμίσει την τυραννία και να λευτερώσει το Βουλγαρικό λαό από την Τούρκικη κυριαρχία.

Η σκέψη αυτή, που άνήκε στον Ρακόβσκι, αναπτύχτηκε και ξεκαθαρίστηκε από τον Λιούμπεν Καραβέλωφ. Απ' αυτόν το ζωηρό, μα χάρτινο άνθρωπο, ο Λέβσκι πήρε τα πρώτα του μαθήματα για το επαναστατικό έργο. Άναψε και πλημμύρισε στην ψυχή του την καινούργια φλόγα, δυνάμωσε και ώριμασε μέσα του την ανάγκη της δράσης, και ο Λέβσκι, άφου πρώτα βεβαιώθηκε άπόλυτα πώς τίποτα δε μπορούσε να γίνει με την ως τότε ταχτική, άφισε το Βελιγράδι και την ομάδα του και ξεκίνησε, άκούραστος πάντα, σε μιάν άδιάκοπη περιπλάνηση για την προπαγαντ. και την ἴδρωση μυσικων επαναστατικων οργανώσεων.

Να πώς εκφράζει αυτή την περίοδο της ζωής του Λέβσκι, ο ποιητής Ίβαν Βάζωφ :

Χρόνια ολάκαιρα έφτα πλανιέται δίχως [στέγη, χωρίς ξεκούραση καμιά, εκείνος, δίχως [ύπνο, αλλάζοντας εμφάνιση και όνομα και ρούχα, μα με άτρόμητη καρδιά και έτοιμη για όλα. Στης σκλαβωμένης χώρας του τούς σκλάβους άδερφούς [φέρει το νέο μήνυμα, τη δύναμη, το φως. Με λόγια άπλά και σύντομα μ' έλπίδα και [με θάρρος, μιλούσε για το δίκαιον άγώνα και ξεπνοῦσε σ' όλους τη θεληση και την όρμη της επα[νάστασης, που ήτανε πόθος κοινός και κάτι κοντινό,

μα που κανείς δεν ήξαιρε την ώρα που [θάρχόταν- Μιλούσεν, έξετάζοντας ποιός τολμηρός και [τίμιος θε να γινόταν σύντροφος στο ἱερό ξεση[κωμα...

Ήταν περιπλανόμενος και σαν παιδί άπλός κι' ως άσκητης στη στέρηση και στη νη[στεία ζούσε. Οί κάμποι της πατρίδας του και τα βουνά [τόν ξέραν, το κουρασμένο βήμα του τα μονοπάτια όλα δεχτήκανε, κι' οί έρημιές άκούσαν τη φω[λη του...

Βάδιζε πάντα σκεφτικός, μόνος, χωρίς συν[τρόφους κι' ενώ είναι νέος το πρωί, γέρος το βράδυ [γίνεται και πότε ντύνεται έμπορας και πότε κου[βελιάρης και στην ανάγκη γίνεται κουτσός, στραβός, [σακατης.

Σήμερα είναι στο χωριό και αύριο στην [πόλη κι' όπου πηγαινει μυστικά σε όλους κου[βεντιάζει με πίστη κι' ένθουσιασμό για το ταχύ ξε[σηκωμα, γι' άγώνα και για λευτεριά, για θάνατο [ή νίκη και ότι έφτασε ο καιρός να σηκωθεί ο σκλα[βρος

τη δίκιαν επανάσταση του λυτρωμού να [κάνει, κι' εὐτυχισμένος θαν' αυτός, που πρώτος [θά σηκώσει την πύρινη σημαία της, το αίμα του να [χύσει, και ότι θέλουν δύναμη και τόλμη και σκλη[ράδα —ό φόβος είν' για τούς δειλούς κι' ή περη[φάνεια—μέθη— Κι' ότι είμαστ' όλοι άδερφοί και ἴσοι στον [άγώνα. Έτσι, προφήτης φλογερός και προπαγαν[τιστής κήρυχνε μέσα στο λαό τη δράση, τον άγώνα

τή την κοσμοπλημύρα, ὁ ἀπόστολος ἐφρόντιζε σ' ὅλη του τὴ ζωὴ ν' ἀνοίξει τὰ μάτια, νὰ τοὺς κάνει ἐλεύθερους.

Ὁ Λέβσκι ἦταν πιά κρεμασμένος. Μὲ μεγάλη ἀνακούφιση ἀναπνέψανε οἱ Τουρκικὲς ἀρχὲς καὶ οἱ τσορμπιτζήδες ἠσυχάσανε εὐχαιοιστημένοι. Ὁ θορυβοποιός, ὁ ἐπαναστάτης, δὲ ζοῦσε πιά. Κι' ὄλοι μὲς τὴ χαρὰ τους, ξεχάσανε πὼς σκοτώσανε μόνο σωματικά τὸν Λέβσκι, αὐτὸν ποὺ γύριζε στὰ βουνὰ καὶ στὰ λαγκάδια, μὰ τὸν Λέβσκι ποῦχε φωλιάσει μὲς τ' ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων καὶ ποὺ ἐσυνέχιζε τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση του, αὐτὸν δὲ μπορούσαν νὰ τὸν ἐξοντώσουν. Ὁ Λέβσκι πέθανε, μὰ οἱ καρποὶ τοῦ ἔργου καὶ τῆς δράσης του ἔμειναν αιώ- νιοι.

Καὶ κεῖ στὸ σταυροδρόμι, πίσω ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο, εἶναι στημένο τὸ ἀγάλμα- του, ποὺ αἰώνια θὰ θνιμίζει ἕνα μεγὰ- λο ἔργο καὶ μιὰν αἰσχρὴ ἀτιμία.

Καὶ τὸ βράδυ, ποὺ ἀπλώνεται τὸ σκο- τᾶδι γύρω ἀπ' τὸ ψυχρὸ σῶμα τοῦ ἀγάλ- ματος, ποὺ οἶχνει τὴ μακρὰ καὶ σκοτει- νὴ σκιὰ του στὸ δρόμο, πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι τοῦ Λέβσκι διαγράφεται ἕνα φο- βερὸ φάσμα, τὸ φάσμα τῆς ἐπανάστα- σης. Γι' αὐτοὺς ποὺ κρεμάσανε τὸν ἥ- ρωα, τὸ θέαμα αὐτὸ εἶναι τρομερὸ καὶ γι' αὐτὸ σκοροῦνε χωροφύλακες μὲ τὰ ντουφέκια καὶ τὰ σπαθιά στὸ χέρι καὶ

μὲ τὰ πολυβόλα, γιὰ νὰ προφυλαχτοῦνε ἀπὸ τὸ φοβερὸ φάσμα, τὸ προμήνυμα τῆς γοήγορης καὶ σίγουρης τιμωρίας τους.

Τίποτα δὲ θὰ τοὺς βοηθήσει, τίποτα δὲ θὰ τοὺς σώσει. Σήμερα τὸ φάσμα τῆς ἐπανάστασης εἶναι ἀκατανίκητο, γιὰτὶ συγκεντρώνει τὴ δύναμη ὅχι μονάχα ἑνὸς ἀτόμου, μὰ τοῦ προλεταριά- του ὅλου τοῦ κόσμου. Καὶ δὲν εἶναι μονάχα ἕνα φάσμα, μὰ μιὰ φοβερὴ πραγ- ματικότητα, ποὺ φυλάει μιὰ τρομερὴ μοῖρα στοὺς δῆμιους.

Μὰ ὄχι, δὲ μᾶς ὀδηγᾶει στὸ δρόμο τοῦ ἀγῶνα, τὸ αἶσθημα τῆς ἐκδίκησης μονάχα, μὰ ἡ ἀνάγκη τῆς λευτεριάς, ποὺ πέρνεται πάντα μόνο μὲ τὸ ντουφέ- κι στὰ χέρια. Οἱ δῆμοι θὰ τιμωρηθοῦν ἀναμφισβήτητα καὶ σκληρά. Σήμερα τὸ προλεταριάτο βαστᾶ στὰ χέρια του τὴν ἐκδίκηση, εἶναι ὁ τρομερὸς Θεὸς τους, ποὺ θὰ μοιράσει στὸν καθένα τὴν τιμω- ρία του, ἀνάλογα μὲ τὰ ἔργα του, γιὰ νὰ ἐξαγοραστοῦνε τ' αἵμα θύματά του, γιὰ νὰ ξεκαθαρίσει τὴ μολυσμένη ἀτμό- σφαιρα καὶ νὰ φέρει μιὰ καλλιτέρευση στὴ ζωὴ μας, γιὰ νὰ μπορούσαν εἶται ὄλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ ζήσουνε μιὰ πραγ- ματικὴ ζωὴ, μὲ ἴσα δικαιώματα σ' αὐτὸ τὸν κόσμο.

Μετάφραση—Διασκευὴ
X. ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ

ΒΑΣΣΟΥ ΒΑΡΙΚΑ

Ο ΒΑΡΝΑΛΗΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ

Τὸ παρακάτω κομμάτι εἶναι ἕνα κεφάλαιο ἀπὸ μιὰ εὐρύτερη μελέτη τοῦ συνεργά- τη μας Βάσσου Βαρίκα πάνω στὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ Κώστα Βάρναλη, ποὺ θὰ κυ- κλοφορήσει σὲ λίγο σὲ βιβλίο.

Ὁ Βάρναλης στάθηκε πάντα γιὰ τὴν ἀντίδραση ὅ,τι τὸ κόκκινο πανὶ γιὰ τὸν ταῦρο. Λέχτηκε συγκεντρωμένα τὰ πυρὰ της κάθε φορὰ ποὺ αὐτὴ ξυπνόντας ἀπὸ τὴ νάρκη της ζητοῦσε στόχο γιὰ ν' ἀπο- δεῖξει τὴν ὑπαρξὴ της. Στὴ χώρα μας, θὰ τελευταία χρόνια δυὸ τέτοιες προσ- πάθειες θὰ μπορούσε νὰ σημειώσει κα- νένας. Προσπάθειες ἀνασύνταξης τῶν δυνάμεων, ποὺ διαθέτει τὸ ἀστικὸ καθε- στὼς καὶ τοποθέτησής τους στὸ σημεῖο ἐκεῖνο τοῦ ταξικοῦ μετώπου, ποὺ ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴ φύση παρουσίαζε μεγα- λύτερη εὐπάθεια, δηλαδὴ τὴ διάνοηση. Πρωτοῦ θὰ ἐξετάσουμε ὁμῶς τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο τὰ δυὸ αὐτὰ ρεύματα ἀν- τιμετώπισαν τὸν Βάρναλη, σὰν ἐκπρόσω- πο φυσικὰ τῆς ἐπαναστατικῆς τέχνης, δὲν θεωροῦμε ἄσκοπο ν' ἀναφέρουμε μερικὰ σχετικὰ μὲ τὸ ἴδιο τὸ περιεχόμενό τους, πρᾶγμα ἄλλωστε σύμφωνο μὲ τὸν γενι- κὸ χαρακτήρα τούτης δῶ τῆς μελέτης.

Τὰ «Ἑλληνικὰ Γράμματα» καὶ ἡ «Ἰ- δέα» στάθηκαν ἡ ἐκφραση δυὸ ἀεγνω- σμένων προσπαθειῶν γιὰ τὴ θεωρητικὴ δικαιολόγησι τοῦ καθεστῶτος, ποὺ καὶ μόνον ἡ ὑπόνοια τῆς ὑπαρξῆς του εἶναι ἰκανὴ νὰ γεμίσει τὴν ἀτμόσφαιρα μὲ τὶς πιὸ ἀποπνιχτικὲς ἀναθυμιάσεις. Καὶ οἱ δυὸ αὐτὲς προσπάθειες, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς βαθειὲς διαφορὲς ποὺ τὶς χω- ρίζουν, διαθέτουν τοῦτο τὸ κοινὸ: Ἀγω- νίζονται νὰ κρῦψουν κάτω ἀπὸ ἀφελή- τες περισσότερες φορὲς προσχήματα τὸν ἀντικειμενικὸ τους σκοπὸ. Μὰ ὡς- τόσο μῆτε τὸ ρᾶσο τοῦ ἰσονίτη καλόγε- ρου κάτω ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἡ πρώτη ζήτη- σε νὰ κρῦψει τὴν ἰδεολογικὴ της γυμνό-

τητα, μῆτε ἡ ἄδειες φράσεις γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς δεύτερης (κακόμοιρη ἐλευ- θερία ποὺ δὲν βρίσκεις ἄλλους ὑποστη- ριχτὲς ἀπὸ τοὺς κυρίους τῶν σιλάβων, θάλεγε στὴ συγκεκριμένη περίπτωση ὁ Κάουτσκι) στάθηκαν ἰκανὰ νὰ κρῦψουν τὸν βαθύτερο συνδετικὸ κρῖκο ποὺ ἐνώνει τὶς δυὸ προσπάθειες καὶ ποὺ ἐκφράζεται τόσο χαρακτηριστικὰ μὲ τὸ χρηματοκιβώτιο τῆς Ἑθνικῆς Τράπεζας, ποὺ φηγοῦράει, σῆμα κατατεθέν, στὸ ξόφυλλο καὶ τῶν δυὸ περιοδικῶν.

Τὸ γεγονὸς αὐτὸ εἶναι χαρακτηριστι- κὸ ἀπὸ δυὸ ἀπόψεις. Δὲν θὰ εἶχε δίκιο ἐκεῖνος, ποὺ θὰ ὑποστήριζε, πὼς ἀποτε- λεῖ μόνο ἀπλὸ κόλπο, προορισμένο νὰ ξεγελάσει τοὺς ἀφελεῖς.

Δείχνει παράλληλα καὶ ὡς ποῖο βαθμὸ ἔχει ὀριμᾶσει μέσα στὴν κοινὴ συνειδη- ση ἡ χρεωκοπία τοῦ σημερινοῦ καθε- στῶτος σὲ σημεῖο ποὺ οἱ ἴδιοι οἱ στυ- λοβάτες του νὰ μὴν τολμοῦν ν' ἀναλά- βουν ἀνοιχτὰ τὴν ὑπεράσπισή του.

Ἀνεξάρτητα ὁμῶς ἀπὸ τὸ κοινὸ αὐτὸ σημεῖο ὑπάρχουν καὶ βασικὲς διαφορὲς μεταξὺ τῶν δυὸ ρευμάτων. Τόσο στὸ βαθμὸ τῆς συνειδητοποίησης ὅσο καὶ στὴ συνέπεια, ποὺ διέκρινε τὸ καθένα ξεχωριστὰ στὸ ἀγῶνα του γιὰ τὴν πραγ- ματοποίηση τῶν ἰδίων ἐπιδιώξεων. Οἱ διαφορὲς αὐτὲς πηγάζουν κυρίως ἀπὸ τὸ διαφορετικὸ τῶν συνθηκῶν μέσα στὶς ὁποῖες γεννήθηκαν. Ἄν ἡ πρώτη γεννή- θηκε ἐξ αἰτίας τοῦ σχίσματος, ποὺ πραγματοποιοῦντο τὸν «Ἑκπαιδευ- τικὸ ὄμιλο» ἔδειχνε μιὰ ἀκαταστάλαχ- τη ἀκόμη τάση μᾶς μερίδας διανοου- μένων μας νὰ τραβήξουν πρὸς τὰ ἀριστε- ρὰ χωρὶς ὁμῶς νὰ συνοδεύεται ἀπὸ μιὰ παράλληλη πορεία τῶν μαζῶν, ἡ δεύτε- ρη γεννήθηκε μέσα σὲ ἐντελῶς διαφο- ρετικὲς συνθήκες. Ἡ πιὸ βαθειὰ ἀπὸ τὶς

κρίσεις που συγκλόνισαν το αστικό καθεστώς βρισκόνταν σ'ένα από τα δξύτερά της σημεία. Η κρίση αυτή δεν περιορίζονταν μόνο στο οικονομικό πεδίο. Η κοινωνία είναι ένας ζωντανός οργανισμός σε σημείο, που οποιαδήποτε κατά μέρος βλάβη αναπόφευχτα να μεταδίδεται και στις υπόλοιπες λειτουργίες. Πολύ περισσότερο, όταν πρόκειται, όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση για προϋούσα παράλυση του ίδιου του οργανισμού στο σύνολό του. Όλες οι αντιφάσεις του αστικού καθεστώτος, όλες οι άρνητικές του πλευρές εμφανίζονται στην περίοδο της κρίσης σαν υπό μεγέθυνση. Έκείνο που πριν δεν ήταν όρατο παρά μόνο με το μαρξιστικό μικροσκόπιο σ'ετέτοιες στιγμές πέφτει στο γυμνό μάτι και του πιδάνιδεον από κοινωνικά ζητήματα. Το γεγονός ότι το σημερινό καθεστώς, αφού εξάντλησε όλη τη ζωτικότητα του γίνεται πιά σήμερα εμπόδιο στην προς τα μπροστά πορεία της ανθρωπότητας αρχίζει να καταχτᾶ την κοινή συνείδηση ενώ παράλληλα ή τάξη, την οποία ή ιστορία εξουσιοδότησε να καθαρῖσει το δρόμο από το έτοιμοθάνατο χτήνος, αρχίζει να προπαρασκευάζεται.

Το ολοκληρωτικό αναστάτωμα που δημιουργήθηκε άνοιξε μπροστά στα μάτια της ανθρωπότητας τις πιο λαμπρές επαναστατικές προοπτικές. Οι φωνές των εκατομμυρίων άνεργων, που διακήρυσσαν καθημερινά στους πιο σπαραχτικούς τόνους την απλή μᾶ ὄχι γι' αυτό μικρότερης σημασίας ἀλήθεια, πώς ένα καθεστώς, που στέκεται άνίκανο να διαθρέψει τους ίδιους τους σκλάβους του δεν έχει δικαίωμα να διεκδικεί παράταση της εξαθλιωμένης του ύπαρξης, βρίσκοννε τη μεγαλύτερη ἀπήχηση στα πιο καταπιεζόμενα στρώματα. Ένώ οι μᾶζες των εργαζομένων ανασυντάσανε τις δυνάμεις τους για την τελειωτική σύγκρουση, ένας μεγάλος αριθμός διανοομένων, της πιο διαφορετικής προέλευσης, ἐρχότανε ἀπρόσκλητος σύμμαχος τους σ' αυτόν τον ἀγώνα. Άλλοι βγαλμένοι από τα ίδια τα σπλάχνα αυτών των μαζών, που βλέπανε την επανάσταση κυρίως σαν την

μοναδική λύση του οικονομικού δράματος της ἀπέραντης μᾶζας, των εργαζομένων κι' ἄλλοι γιατί διακρίνανε στο προλεταριάτο το φορέα ενός ἀνώτερου πολιτισμοῦ, την μοναδική διέξοδο από τη βαρβαρότητα, στην οποία ὄδηγεί την ανθρωπότητα, με ρυθμούς πρωτοφανούς ταχύτητας, το σημερινό καθεστώς. Έτσι δημιουργήθηκε και στη χώρα μας μᾶ στροφή ενός μεγάλου ἀριθμοῦ διανοομένων προς τὸν μαρξισμό. Η κίνηση αυτή ἀυθόρμητη το περισσότερο και ἀσυστηματοποίητη δεν ἔδωσε δυστυχῶς τᾶ ἀποτελέσματα που θᾶ μπορούσε να περιμένει κανένας ἀπ' αυτήν. Το γιατί δεν είναι ζήτημα που θᾶ μπορούσε να συζητηθεῖ σ' αυτές τις σελίδες. Έκείνο, που πρέπει να σημειώσουμε ἔδῶ είναι ότι ή ἀστική τάξη, ὑπερχητημόντας ἴσως ὡς ἓνα σημείο αυτή την κίνηση, ἴσως ἐξ αἰτίας του ὅτι δεν μπορούσε να καθορίσει την ἐνέργειά της από τᾶ πιθανὰ σφάλματα του ἀντιπάλου, βρέθηκε στην ἀνάγκη να ἀμυνθεῖ. Έτσι παράλληλα με την ἄγρια τρομοκρατία που ἐξαπέλυσε ἐναντίον των εργαζομένων, ἔτσι μετῖς μόνιμες τρομοκρατικές της δυνάμεις ή με την ἴδρωση ξεχωριστῶν ἐθνικιστικῶν οργανώσεων ὀργάνωσε και την ἰδεολογική της ἀμυνα. Τᾶ τρία ἔφυλον και ή «Ἰδέα», ἀποτελοῦν τις δυο διαφορετικές ἐκφράσεις αὐτοῦ του φαινομένου. Ὁ ἀγῶνας ἐνάτια στον μαρξισμό είναι ὁ ἀντικειμενικός σκοπός και των δύο.

Έτσι ὅσα εἰπώθησαν ἀπο μέρους της ἀντίδρασης ἐναντίον του Βάρναλη, στην «Ἰδέα» δεν εἶνε παρὰ ἓνας ἔμμεσος τρόπος ἀντιμετώπισης της επαναστατικής τέχνης στο σύνολό της. Το πρᾶγμα δεν εἶνε παρᾶξενο. Ὁ Βάρναλης, ὅπως τὸ ἀποδείξαμε σὲ ἄλλο κεφάλαιο τούτης δῶ της μελέτης, ἀποτελεῖ, ὡς τᾶ σήμερα τουλάχιστο τὸν πιο ολοκληρωμένο ἐκπρόσωπο αὐτῆς της τέχνης. Μ' ὅποιοδήποτε εἶδος της τέχνης κι' ἂν ἀσχολήθηκε, ἄνοιξε σ' αὐτὸ δρόμους καινούριους, δρόμους ἀπὸ τους ὁποίους ἀναπόφευχτα θᾶ περάσουν ὅλοι οἱ ἀριανοὶ προλετάριοι τεχνίτες. Τί το πα-

ράξενο λοιπόν, ἂν ή ἀντίδραση ἀναγκασμένη να πολεμήσει την επαναστατική τέχνη ζήτησε πρὶν ἀπ' ὅλα να ἀρνηθεῖ την ἀξία του θεμελιωτῆ της ;

Τὸ ἔργο του Βάρναλη τοποθετημένο μέσα στο φόντο της γενικῆς κατᾶπτωσης, που χαρακτηρίζει τῆ λογοτεχνία της χώρας μας πέρνει ἀκόμη μεγαλύτερη σημασία. Δεν ἀποτελεῖ ἀπλῶς τὸ πιο φωτεινό της σημεί. Παράλληλα δέχνει και πούς εἶναι ὁ δρόμος, που ὄδηγεί στην ἀναγέννησή της. Με τούτο δεν θέλουμε καθόλου να πούμε ὅτι τὸ σημερινό ἔργο του Βάρναλη μᾶς ἰκανοποιεῖ τελείως ή ἀκόμη περισσότερο ὅτι στα πλαίσιά του ἐξαντλοῦνται οἱ ἀπαιτήσεις που ἔχουν οἱ εργαζόμενες μᾶζες ἀπὸ την τέχνη. Ἄν ὑποστηρίξαμε κάτι τέτοιο δεν θάμαστε καθόλου εἰλικρινεῖς. Ποτὲ δεν παραλείψαμε την εὐκαιρία να τονίσουμε ὅσες ἀπὸ τις ἀδύναμες πλευρές του ἔργου του μπορούμε να διακρίνουμε. Ἄν σ' αὐτή μας την προσπάθεια βροκόμαστε χωρισμένοι με ὀλόκληρη ἄβυσσο ἀπὸ την ἀντίδραση αὐτὸ συμβαίνει για δυο κυρίως λόγους: Ἄπὸ τὸ ἓνα μέρος γιατί ἀντιμετωπίζοντας τᾶ πρᾶγματα ἀπὸ ἐντελῶς ἀντίθετη σκοπιά και με διαφορετικό φακὸ εἶναι φυσικό να φθάνουμε σὲ διαφορετικά συμπεράσματα. Καὶ συγκεκριμένα : Ἐνώ ή ἀντίδραση ἀρνιέται ὀλοκληρωτικά κάθε νέο στοιχείο, που ὁ Βάρναλης, εἰσάγη στην τέ-

χνη και τᾶ ὁποῖα πέρνοντας μᾶ ἐξέλιξη θᾶ μᾶς δώσουν την ὀλοκληρωμένη μορφή της επαναστατικῆς τέχνης, για μᾶς αὐτᾶ ἀποτελοῦν την ἀξιοσημείωτη πλευρὰ του ἔργου του. Χωρὶς αὐτᾶ θᾶταν ἀδύνατο να συλλάβη κανένας τῆ φυσιογνωμία του Βάρναλη. Κάνοντας μᾶ τέτοια ἀφαίρεση ἀναγκαστικά θᾶ καταλήξεις στο να τὸν τοποθετήσεις στη σειρά των «χρυσῶν» μετριότητων της τέχνης, εἶδος, πρέπει να τὸ ὀμολογήσουμε, ὄχι σπάνιο στη χώρας μας μπροστᾶ στις ὁποῖες ἔχει συνηθίσει να ὑποκλίνεται ή ἀντίδραση. Ένα τέτοιο ἀντίκρουσμα ὁμως εἶναι φυσικό να μᾶ διαθέτει καμμᾶ ἀπολύτως ἀξία.

Ένας δεύτερος λόγος εἶνε ὅτι ή ἀντίδραση κρίνοντας ἓνα ἔργο, δεν τὸ τοποθετεῖ μέσα στις συγκεκριμένες συνθήκες που τὸ γέννησαν, πρᾶγμα που μόνο μορεῖ να βοηθήσει τὸν κριτικό στην πλέρια του κατανόηση. Συνηθισμένη να σκέφτεται με καλοῦπια μεταφυσικά, ζητάει να βρεῖ τὸ ἀπόλυτο στις σχετικῆς ἐκφράσεις της ζωῆς. Η διαλεχτική πορεία της κοινωνίας και φυσικά και της τέχνης μένει γι' αὐτήν μᾶ terra incognita. Τίποτε τὸ παρᾶξενο λοιπόν ἂν στέκεται ἀνικανη να κατανοήσει κάθε μορφή ματαβατική. Καὶ τὸ ἔργο του Βάρναλη μορεῖ να παρθεῖ σαν παρᾶδειγμα χαρακτηριστικό μᾶς τέτοιας μορφῆς.

(ἀκολουθεῖ τὸ τέλος)

Ο ΓΝΩΣΤΟΣ ΠΛΑΪΪ ΣΤΟΝ ΑΓΝΩΣΤΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ

Ἡ σκηνή πίσω ἀπ' τὰ σανιδώματα τοῦ ἀγνωστοῦ στρατιώτη :

Μιά γυναίκα καὶ μιὰ ἀδύνατη ἀνδρῆ-
κα φωνὴ ποὺ διακόπτεται συχνὰ ἀπὸ
βῆχα κουβεντιάζουν. Ἡ περιέργεια μ'
ἔκανε νὰ σταθῶ κι' ἄκουσα τὰ παρα-
κάτω.

—Δὲν ἔχεις καϋμένε σπίτι ;

—Γιατί, δὲν σ' ἀρέσει τοῦτο ;

—Ἐδῶ κοιμᾶσαι ! Ἐσὺ φαίνεσαι καὶ
ἄρρωστος....

—Ἄρρωστος καὶ ἔρημος Κυρά μου
δίχως λεφτὰ καὶ δίχως προστασία! Ἄ...ἔ-
χασα, τί λέω.. ἔχω κι' ἀπ' τὰ δυό βλέπεις
ἢ ἀχαριστία τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔχει ὄ-
ρια... ἔχω σύνταξη 75 δραχμῆς τὸ μῆνα
ἀπ' τὸ δημόσιο, ὡς «παθῶν ἐν πολέμῳ»
τολμῶ ἀκόμα καὶ παραπονεῖμαι...

—Στὸν πόλεμο ἄρρώστησες ;

—Ναί, ἐκεῖ... μὲ προπῆρε κι' ἐμένα
ὁ πατριωτισμὸς καὶ βιαζόμουνα ν' ἀπο-
λαύσω τή... δόξα του.

Οἱ Γονιοὶ μου σὰ μάθανε τὴν αἰχμα-
λωσία μου πεθάνανε ἀπ' τὸν καϋμό-
τους, καὶ ἔτσι γυρίζοντας πίσω στὴν
πατρίδα δὲ βρήκα κανέναν, δὲν εἶχα καὶ
τὰ μέσα νὰ κυτταχτῶ.

Ἄποια μεγάλη πόρτα κι' ἂν χτύπησα
τὴ βρῆκα κλειστή... ὅταν ζητᾶς αὐτὸ ποὺ
σοῦ ἀνήκει ὅλες ἢ πόρτες κλείνουνε, μο-
νάχα ἂν ἔχεις νὰ δώσεις τότε σοῦ ἀνοί-
γονται διάπλατα ! Εἶμαι φυματικὸς εἶ-
ναι κάτι ποὺ τὸ ξέρω κι' ἐγὼ κι' ὅλος
ὁ κόσμος ποὺ μὲ βλέπει.

Εἶναι ἓνα μικρόβιο ποὺ φαίνεται καὶ
μπορεῖ νὰ προφυλαχτεῖ ὁ ἄλλος, μὰ πί-
σω ἀπὸ μένα κρύβεται κι' ἓνα ἄλλο μι-
κρόβιο ποὺ δὲν τὸ βάζει ὁ νοῦς τους.
Κι' ἂν εἶμαι ἐτοιμοθάνατος, ὅμως κίνω
σκοπὸ τὴ λίγη ζωὴ ποὺ μοῦ μένει, ἔτσι

κάθε μέρα κίνω τὴ βόλτα μου ἀπὸ τὴν
ὁδὸ Σταδίου ὡς τ' Ἀρσάκειο μ' αὐτὰ
τὰ ἔνδοξα... κουρέλια ποὺ φανερώνου-
νε τὸν ἄλλοτε στρατιώτη :

Πολλοὶ σὰν μ' ἀντικρύζουν λοξοδρο-
μοῦνε, γιατί τοὺς χαλῶ τὸ κέφι κι' ἄλ-
λοι πάλι μοῦ δίνουνε καμιὰ δραχμὴ
καὶ πορεύο. Σὰν τύχη νὰ βρεθῶ ἀπ'
ἔξω ἀπ' τὴ Βουλὴ τὴν ὥρα ποὺ σχολᾶ,
τότε... τότε βάζω ὅλο τὸ κουράγιο μου
καὶ γυρίζοντας τὰ δάχτυλα στὴ μούρη
τους τοὺς φασκελώνω καὶ φωνάζω : ἔξ
αἰτίας σας παληανθρωδοί ! Ξυπνίσανε ὁ-
μος πιά, γὰ δοκιμάστε ξανά, ἂν σὰς ἀ-
ρέσει!... κάλλιο νὰ πέσουμε στυλόνων-
τας μίαν εἰρήνη γὰ πάντα ὅπως τὴν
δνειρευόμαστε ἐμ εἰς, ποτὲ ὅμως πιά
γὰ νὰ θνσαυρίζετε σεῖς μὲ τὸ πρόσχη-
μα τοῦ «πατριωτισμοῦ», ποὺ μόνο αὐτὴν
τὴν ἀφορμὴ ἔχει ὁ πόλεμος τὰ λεφτά...

Μοῦ χαραμίσανε τὰ νειάτα μου, τὴ
δουλειά μου, τὸ εἶναι μου ὀλόκληρο. Τό-
σα χρόνια αἰχμάλωτος στὴν Τουρκία,
γύρισα στὴ μητέρα πατρίδα νὰ ξεκου-
ραστῶ καὶ νὰ συνέλθω... Τὸ βράδυ ποὺ
τουρτουρίζω στὸ ὑπαιθρὸ κολλᾶνε τὰ
μάτια μου στὴ κάμαρα τοῦ παλατιοῦ
καὶ σκέπτομαι πόσο τόπο μπορεῖ νὰ
πιάσει ἓνας ἄνθρωπος, γιατί τάχατες νὰ
μὴν εἶμαι κι' ἐγὼ κάτω ἀπὸ μιὰ στέγη.
Ἐζήτησα ἄσυλο ἀπ' τὴν ἀστυνομία καὶ
μοῦπανε, «δὲν ἔχει θέση ἢ Σωτηρία»
τώρα βρῆκα κι' ἐγὼ τὴ θέση μου πλάι
στὸν ἀγνωστο στρατιώτη ἐγὼ ὁ ἀγνώρι-
στος στρατιώτης...

Πάσχω, ὑποφέρω, καίομαι στὸν πυ-
ρετό, διψῶ καὶ πεινῶ ὅλη τὴ νύχτα μὰ
ποῖός νὰ μὲ βοηθήσει...

—Θέλεις νὰ ἔλθῃς στὸ σπίτι μου ;
σῆκω, πάμε, ἔχω τὰ δυὸ χορβιάκια τῶν

παιδιῶν μου ἀκόμα στρωμένα... ἔλα νὰ
βρῆς λίγη ἀνάπαυση στὸ φτωχικό μου.
Εἶμαι καὶ γὼ χαροκαμμένη, δυὸ παιδιά
τὰ εἶχα, καὶ τάχασα κι' αὐτὰ στὸν πό-
λεμο ;

Γιὰ τοῦτο ἔρχομαι δῶ κάθε τόσο, για-
τί νομίζω πῶς κάτω ἀπ' τὸν τάφο τοῦ
Ἄγνωστο βρίσκονται τὰ κοκκαλάκια
τῶν παιδιῶν μου

—Κακόμοιρη Μάννα... τοῦτο εἶναι
γὰ νὰ ξεγελάνε τὸν κόσμο ! Τὰ κοκκα-
λάκια τῶν παιδιῶν σου, μαζί μὲ τῶν ἄλ-
λων ποὺ πέσανε «ὑπὲρ πατρίδος», που-
ληθήκανε στὴν Ὀλλανδία ἀλεστήκανε
μὲ τίς μηχανῆς καὶ γινήκανε λίπασμα
καὶ τ' ἀγοράζουμε ἡμεῖς γὰ νὰ κοπρί-
ζουμε τὰ χοράφια μας.

—Σώπαινε ἂν εἶσαι χριστιανὸς !

Τὰ παιδιά μου λίπασμα ! ἀνάθεμα
σ' ἐκείνους ποὺ μου τὰ πήρανε ἀπὸ
κοντὰ μου. Δὲν ὑπάρχουν λοιπόν, ἄχ,
μῆτε τὰ κοκκαλάκια τους πιά !

Σήκω σοῦ λέω νὰ πάμε στὸ σπίτι, νὰ

σοῦ γλυκάνω θέλω τὴν ὑπόλοιπη ζωὴ
σου.

—Εὐχαριστῶ Μάννα, δὲ προφθαίνω
πιά... Ἀπὸ χθὲς ἔχω δυὸ αἰμοπτύσεις
ποὺ κίνω καὶ ὁ πυρετὸς μ' ἔχει λυώσει.
Εἶμαι στὰ τελευταία μου, μπορεῖ κι'
ἀπόψε.....

Πῆς μονάχα, διαλάλησε ὅτι εἶδες κι'
ἄκουσες, δὲν θὰ πῆς καμιὰ ὑπερβολή,
κανένα ψέμμα : Ἄν θέλεις ἄφησε μο-
νάχα νὰ γύρω λίγο τὸ κεφάλι μου στὴν
ποδιά σου, νὰ νοιώσω στὰ τελευταία
μου λίγη στοργὴ ποὺ τόσο μοῦ λείπει...

—Τὶ ἔχεις Μάννα μου καὶ σπαρταροῦς
ἔτσι, γιατί κλαῖς ;

—Γιὰ τὰ παιδιά μου... γὰ Σένα... γὰ
ὄλον τὸν κόσμο.....

Δὲ βάσταξα περισσότερο, σηκώθηκα
καὶ ἔφυγα καὶ γύρισα στοὺς δρόμους ὀ-
λη τὴν νύχτα, καὶ ἔκλαιε ἡ ψυχὴ μου
καὶ σπαρταροῦσε, Γιὰ τὰ παιδιά της...
γὰ Κεῖνον..... γὰ ὄλον τὸν κόσμο.....

ΦΗΜΗ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ

ΑΝΤΙΠΟΛΕΜΙΚΟ

Ἡ μπόρα πλάκωσε βαρειά καὶ πάει νὰ ξεσπάσει...
Σ' ὀλόμαυρον ὀρίζοντα μὲ τὰ φτερά ἀνοιχτά
τ' ἀεροπλάνα τῶν ἀστῶν ξανοίγονται μὲ βιάση.
Πιλότους τους ὁ Χάροντας τὸ θάνατο βασιτᾶ,

* * *

Νὰ τὸν σκορπίσει διάπλατα στοὺς κάμπους, στὰ χωράφια,
ὅπου μ' ἀλέτρι ὀργώνεται γιὰ νὰ καρπίσῃ ἡ γῆ,
καὶ στὰ χωριά, π' ἀπ' τῶν καρπῶν λιγίζουσι τὰ χρυσάφια,
στὶς πόλεις, μὲ τὴν καφετερὴν ἀνάσα, τὴ γοργή.

* * *

Ὁ πόλεμος. . . Πῶς χαίρονται τὰ πλήθη τῶν κυριῶν!
—«Πατρίδα, Δίκη τῶν Λαῶν, Θρησκεία, Λευτεριά
μικρὲς αἰτίες τάχατες; — «Τῶν ἑκατομμυρίων
τῶν σκοτωμένων οἱ ζωές;» — «Θυσία ἱερά!»

* * *

Γυρνᾷ ἡ ρόδα τῆς ζωῆς κι' οἱ μηχανές μαζί της
κι' ἀνάμεσά τους σὰ ρυθμὸς γυρνᾷ μ' ὀλημερίς,
φιάχνοντ' ἀπὸ τὰ χέρια μας ὄλ' οἱ πολιτισμοὶ τῆς
κι' εἴμαστε πληθὸς ἄμετρο· τ' ἀφεντικὰ δυὸ-τρεις.

* * *

Κι' ὅμως. Ἐμεῖς τὰ φιάξαμε τὰ ὄπλα τοῦ χαμοῦ μας.
Τῶν τουφεκιῶν, τῶν κανονιῶν τίς κάννες τίς σκληρὲς
τάεργα τὰ θανατερά—πηγὲς τ' ἀφανισμοῦ μας—.
Πικρὴ ζωὴ νὰ δέχεσαι παρόμοιες προσταγές!

* * *

Πατέρες, ἀδερφοί, παιδιά, συντρόφοι ἀγαπημένοι
θὰ στρώσουν πάλι τ' ἄσπρα τους κόκκαλα δῶ καὶ κεῖ,
Ποτάμι κόκκινο ἀχνιστὸ τὸ αἷμα, νὰ βυζαίνει
τέρας ἀχόρταγο, ἄπληστο ἢ λάμια ἢ ἀστική.

* * *

Μὰ τῶρ' ἀδέρφια, ὄλοι ἐμεῖς οἱ προλετᾶριοι, πληθὸς
ποῦ μᾶς τραβᾷν στὸ μακελειὸ τὰ κέρδη τῶν ἀστῶν,
φρούριο ἄς ὑψώσουμε καθέννας μας τὸ στήθος.
Φτάνει τὸ αἷμα, ὁ σκοτωμὸς χιλιάδων ἐργατῶν!

* * *

Τὰ ὄπλα ποῦγιναν γιὰ μᾶς ἀπάνω τους! Ἡ ὥρα
τῆς μπόρας ἄς γενῆ γιὰ μᾶς τοῦ λυτρωμοῦ χαρὰ
κι' ἂν στρώσουμε τὸ δρόμο μας μὲ τὰ κορμιά μας τῶρα,
σύντροφοι, θὰ συντριψοῦμε καὶ σκιαῖτρα καὶ δεσμά!

ΓΕΩΡΓΙΑ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΡΟΤΣΚΥ

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Τὸ ἔργο τοῦ Λ. Τρότσκι «Φιλολογία καὶ Ἐπανάσταση», τοῦ ὁποῦ
ἀρχίζουμε ἀπὸ σήμερα τὴ δημοσίευση, εἶνε ἴσως τὸ μοναδικὸ ἔργο ποῦ
ἐξετάζει συστηματικὰ τὸ φαινόμενο τῆς τέχνης ἀπὸ μαρξιστικὴ ἀποψη.
Τὸ ἔργο αὐτὸ γράφτηκε ὕστερα ἀπὸ ἐντολὴ καὶ προηγουμένη ἐγκριση
τοῦ Λένιν, μὲ ἀποκλειστικὸ σκοπὸ νὰ ξεκαθαρίσει τίς ἀντιλήψεις ποῦ κα-
τὰ τὴν πρώτη περίοδο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἐπικρατοῦσαν
μέσα στὸ Ρούσσοικο Κομμ. Κόμμα πάνω σαυτὸ τὸ ζήτημα. Ἡ ἐξασφάλιση
τῆς δημοσίευσης τοῦ βασικοῦ αὐτοῦ ἔργου, ἀποτελεῖ μιὰ πραγματικὴ
ἐπιτυχία τοῦ «Λυτρωμοῦ» καὶ πιστεύουμε ὅτι θὰ προσφέρει ἀρκετὰ στοι-
χεῖα γιὰ τὸ ξεκαθάρισμα τῶν ἀπόψεων πάνω στὸ ἐπίμαχο αὐτὸ ζήτημα,
ποῦ ἔχει πάθει τόσα καὶ τόσα στὰ χέρια τῶν διαφόρων «πρωτοπόρων» καὶ
καὶ μὴ μαρξιστῶν τῆς χώρας μας.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

*Ἡ θέση τῆς τέχνης μπορεῖ νὰ καθο-
ριστῆ μὲ τὸν ἀκόλουθο γενικὸ συλλογι-
σμό.*

*Ἄν τὸ νικηφόρο ρούσσοικο προλετα-
ριάτο δὲν εἶχε δημιουργήσει τὸ στρατό
του, τὸ Ἐργατικὸ Κράτος θὰ εἶχε πε-
θάνει πρὸ πολλοῦ καὶ τώρα δὲν θὰ σκε-
φτόμαστε γιὰ οἰκονομικὰ προβλήματα
καὶ ἀκόμα λιγώτερο γιὰ πνευματικὰ
καὶ ἐκπολιτιστικὰ.*

*Ἄν ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου
ἀποδείχονταν ἀνίκανη, στὰ λίγα κατο-
πινὰ χρόνια, νὰ ὀργανώσει τὴν οἰκονο-
μική τῆς ζωῆς καὶ νὰ ἐξασφαλίζει τὸ λι-
γώτερο μιὰ ζωὴ μ' ἓνα ἐλάχιστο ὄριο
ὄλικῶν ἀνέσεων γιὰ τὸν πληθυσμὸ τῆς,
τότε τὸ προλεταριακὸ καθεστῶς ἀνα-
πόφενκα θὰ γίνετο σκόννη. Τὸ οἰκονομι-
κὸ πρόβλημα εἶναι σήμερα τὸ πρόβλημα
ποῦ στέκει πάνω ἀπ' ὅλα τὰ προβλή-
ματα.*

*Ἄλλ' ἀκόμα καὶ μιὰ ἐπιτυχὴς λύση
τῶν στοιχειωδῶν προβλημάτων τροφῆς,
ντυσίματος, κατοικίας καὶ ἀκόμα τῆς
ἐκπαίδευσης, μὲ κανένα τρόπο δὲν θὰ
σημαίνει τὴν πλήρη νίκη τῶν καινούρ-
γων ἱστορικῶν ἀρχῶν, δηλαδὴ τοῦ Σο-
σιαλισμοῦ.*

*Μονάχα, ἓνα κίνημα ἐπιστημονικῆς
σκέψης σὲ μιὰν ἐθνικὴ κλίμακα καὶ ἡ
ἀνάπτυξη μιᾶς καινούργιας τέχνης θὰ
σημαίνει ὅτι ὁ ἱστορικὸς σπύρος ὄχι
μονάχα ἔχει ἀναπτυχθῆ σὲ φυτὸ, μὰ
πὺς ἔχει κι' ὄλας ἀνθήσει. Ὑπὸ τὴν ἐν-
νοια αὐτῆ, ἡ ἀνάπτυξη τῆς τέχνης εἶναι
ἡ ἀνώτατη δοκιμασία τῆς ζωτικότητος
καὶ τῆς σημασίας κάθε ἐποχῆς.*

*Ἡ κοιλτοῦρα τρέφεται ἀπ' τὸν χυμὸ
τῶν οἰκονομικῶν καὶ ἓνα ὄλικὸ περίσ-
σευμα εἶναι ἀναγκαῖο, ὥστε ὁ πνευματι-
κὸς πολιτισμὸς νὰ μπορέσει νὰ φυτρώ-
σει, ν' ἀναπτυχθῆ καὶ νὰ ἐκλεπυνθῆ.
Ἡ μπορζουαζία μας ἔβαλε τὸ χέρι
τῆς στὴ φιλολογία καὶ αὐτὸ τὸ κάμε πολὺ
γρήγορα τότε ποῦ ἐπλοῦτιζε. Τὸ προλε-
ταριάτο θὰ γίνετο ἱκανὸ νὰ προετοιμάσει
τὸ σχηματισμὸ ἐνὸς νέου δηλαδὴ σοσια-
λιστικοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ (κοιλ-
τούρας) καὶ φιλολογίας, ὄχι μὲ τὴν ἐρ-
γαστηριακὴ τεχνητὴ μέθοδο πάνω στὴ
βάση τῆς σημερινῆς μας φτώχειας, τῆς
στέρησης καὶ τῆς ἀγραμματοσύνης, ἀλ-
λὰ μὲ πλατεῖα κοινωνικά, οἰκονομικά καὶ
ἐκπολιτιστικὰ μέσα. Ἡ τέχνη ἔχει ἀνά-
γκη ἀπὸ ἄνεση ἀκόμα καὶ ἀφθονία.
Οἱ φοῦρνοι πρέπει νὰ γίνουν πιὸ ζεστοί,*

οι τροχοί να κινηθούν ταχύτερα, τ' αργαλιά να γυρίζουνε πιο γοργά, τὰ σκολεϊὰ νὰ ξεραστούνε καλύτερα. Ἡ παλιά μας φιλολογία καὶ «κοιλοπούρα» στάθηκαν οἱ ἐκφράσεις τοῦ ἐγγενῆ καὶ τοῦ γραφειοκρατικῆ καὶ στηρίζονταν πάνω στοῦ χωριάτη. Ὁ ἐγγενῆς πὸν δὲν ἀμφέβαλε καθόλου γιὰ τὸν ἐαυτό του καθὼς καὶ ὁ «μετανοημένος ἐγγενῆς», ἀφῆσαν τὴ σφραγίδα τους πάνω στὴν σημαντικὴ περίοδο τῆς Ρούσσιας φιλολογίας. Ἀργότερα ἦρθε ὁ λαϊκὸς διανοούμενος, πὸν στηρίζονταν στὸ χωριάτη καὶ στὸν ἀστὸ καὶ πὸν κι' αὐτὸς ἐπίσης ἔγραψε τὸ κεφάλαιό του στὴν ἱστοριότης Ρούσσιας φιλολογίας. Ἀφοῦ πέρασε μὲς ἀπὸ μιὰ περίοδο τῆς πὸν πλέριας «ἀπλοποίησης» (διάγοντας τὴν ἀπλή ζωὴ τοῦ λαοῦ) ὁ λαϊκὸς διανοούμενος ἔγινε νεωτεριστής, διαφοροποιήθηκε καὶ ἀτομικοποιήθηκε μὲ τὴν ἀστική ἔννοια τοῦ ὄρου. Ἐδῶ βρίσκεται ὁ ῥόλος τῆς σχολῆς τῶν ντεκαντῶν καὶ τῆς Συμβολικῆς σχολῆς. Ἀπ' τὴν ἀρχὴ κι' ὄλας τοῦ αἵωνα καὶ ἰδιαίτερα ὄστερ' ἀπ' τὸ 1907—1908, ἡ ἀναγέννηση τῆς ἀστικῆς διανοήσεως καὶ τῆς φιλολογίας της προχωρεῖ μὲ μεγάλη ταχύτητα. Ὁ πόλεμος ἔκαμε αὐτὴ τὴν πορεία νὰ τελειώσει πατριωτικά.

Ἡ Ἐπανάσταση ἀνέτρεψε τὴν μπορζουαζία καὶ τὸ ἀποφασιστικὸ αὐτὸ γεγονός εἰσώρμησε μέσα στὴν φιλολογία. Ἡ φιλολογία πὸν εἶχε σχηματισθεῖ γύρω ἀπὸ ἕνα ἀστικὸ κέντρο, δὲν ὑπάρχει πιά. Κάθε τι, περισσότερο ἢ λιγώτερο ζωντανό, ποῦχει ἀπομείνει στὸ πεδίο τῆς τέχνης, κι' αὐτὸ εἶναι ἰδιαίτερα ἀληθινὸ γιὰ τὴ φιλολογία, προσπάθησε καὶ προσπαθεῖ ἀκόμα, νὰ βρεῖ ἕναν καινούργιο προσανατολισμό. Μπροστὰ στὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀστικὴ τάξη δὲν ὑπάρχει πιά, τὸ κέντρο μας μπορεῖ νάβαι μονάχα ὁ λαός, χωρὶς τὴν ἀστικὴ τάξη. Ἀλλὰ ποιοὶ εἶναι ὁ λαός; Πρῶτ' ἀπ' ὄλα ἡ ἀγροτιά καὶ σὲ μιὰν ἔχταση οἱ μικροαστοὶ τῆς πόλης καὶ ὄστερα οἱ ἐργάτες ἐκεῖνοι πὸν δὲ μποροῦνε ν' ἀποχωριστοῦν ἀπ' τὸ πρωτόπλασμα τοῦ ἀγρότη καὶ τοῦ λαοῦ. Αὐτὴ εἶναι ἡ βασικὴ προ-

σέγγιση ὄλων τῶν «συνοδοιπόρων» τῆς Ἐπανάστασης. Ἔτσι σέφτηκε ὁ μακαρίτης Μπλόκ. Ἔτσι ὁ Πιλνιάκ καὶ ἡ «Ἀδελφότης Σεράπιον», οἱ Εἰκονιστῆς (Imagists) πὸν ζοῦν ἀκόμα καὶ προοδεύουν.

Ἔτσι καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς Φουτουριστῆς (Κλέμπνικωφ, Κρούτσενικ καὶ Β. Καμένσκι). Ἡ ἀγροτικὴ βάση τοῦ πνευματικῆ μας πολιτισμοῦ— ἢ μάλλον ἢ ἔλλειψη τοῦ πνευματικῆ πολιτισμοῦ— φανερώνει μ' ἕναν ἄμεσο τρόπο ὄλη της τὴ δύναμη.

Ἡ Ἐπανάστασή μας εἶναι ἡ ἔκφραση τοῦ ἀγρότη, πὸν ἔγινε προλετάριος, πὸν ἀκόμα κλίνει πρὸς τὸ χωριάτη καὶ χαράζει τὸ δρόμο πὸν θ' ἀκολουθήσει. Ἡ τέχνη μας εἶναι ἡ ἔκφραση τοῦ διανοούμενου, πὸν διατάζει ἀνάμεσα στὸ χωριάτη καὶ τὸν ἐργάτη καὶ πὸν εἶναι ὄργανικὰ ἀδύνατο νὰ συγχωνευθεῖ μὲ τὸν ἕνα εἴτε μὲ τὸν ἄλλο, ἀλλὰ πὸν κλίνει πιότερο πρὸς τὸ χωριάτη, ἔξ αἰτίας τῆς ἐνδιάμεσης θέσεως του καὶ ἔξ αἰτίας τῶν σχέσεών του. Δὲ μπορεῖ νὰ γίνει χωρικός, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ τραγουδήσει τὸ χωρικό. Ὅμως, ταυτόχρονα δὲ μπορεῖ νὰ σταθεῖ Ἐπανάσταση, χωρὶς τὴν ἡγεσία τοῦ ἐργάτη. Αὐτὴ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς θεμελιώδικης ἀντίφασης, ὄσο πὸν πολλὸ βλέπουμε τὸ ζήτημα ἀπὸ κοντά. Μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι οἱ ποιητῆς καὶ οἱ συγγραφεῖς αὐτῶν τῶν δξύτατα κρίσιμων χρόνων, διαφέρουν ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο, ἀνάλογα μὲ τὸν τρόπο πὸν ξεφεύγουν ἀπὸ τὴν ἀντίφαση αὐτὴ καὶ ἀνάλογα μὲ τὸν τρόπο πὸν συμπληρώνουν τὰ κενὰ. Ὁ ἕνας μὲ τὸ μυστικισμό, ἕνας ἄλλος μὲ τὸ ρωμαντισμό, ἕνας τρίτος μὲ προσεχτικὴ ἀπόσταση καὶ ἕνας τέταρτος μὲ μιὰ κραυγὴ πὸν πνίγει τὰ πάντα. Ἄν θὰ ληφθεῖ ὄπ' ὄψει ἡ ποικιλία τῶν μεθόδων γιὰ τὸ ξεπέρασμα τῆς ἀντίφασης, ἡ οὐσία παραμένει μιὰ καὶ ὄμοια. Συνίσταται στὸ χωρισμό, πὸν δημιουργήσε ἡ ἀστικὴ κοινωνία, τῆς διανοητικῆς ἐργασίας καὶ τῆς τέχνης μαζί, ἀπὸ τὴ φυσικὴ ἐργασία καὶ φαίνεται πὸς ἡ Ἐπανάσταση εἶναι ἡ ἐργασία τῶν ἀνθρώπων, πὸν δουλεύουν

φυσικά. Ἐνας ἀπ' τοὺς τελικοὺς σκοποὺς τῆς Ἐπανάστασης εἶναι νὰ ξεπεράσει ὄλοτετα τὸ χωρισμὸ αὐτῶν τῶν δυὸ εἰδῶν δράσεως. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἔννοια, ὄπως καὶ μ' ὄλες τῆς ἄλλες ἔννοιες τὸ πρόβλημα τῆς δημιουργίας μιᾶς καινούργιας τέχνης προχωρεῖ ἔξ ὄλοκληρου

πάνω στῆς γραμμῆς τοῦ βασικοῦ προβλήματος τῆς ἀνοικοδόμησε μιᾶς Σοσιαλιστικῆς κοιλοπούρας.

Εἶναι ἀνόητο, παραλόγο, ἡλίθιο στὸν πὸν μεγάλο βαθμό, νὰ παραδεχτοῦμε ὅτι ἡ τέχνη θὰ μείνει ἀδιάφορη στῆς ἀναταραχῆς τῆς ἐποχῆς μας. Τὰ γεγονότα προετοιμάζονται ἀπ' τὸ λαὸ, γίνονται ἀπ' τὸ λαὸ, πέφτουνε πάνω στοῦ λαὸ καὶ τὸν ἀλλάζουν. Ἡ τέχνη, ἄμεσα

ἢ ἔμμεσα, ἐπηρεάζει τὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ, πὸν φιάχνει ἢ ἀποχτᾶ τὴν πείρα τῶν γεγονότων. Αὐτὸ ἀναφέρεται σὲ κάθε τέχνη, στὴν μεγαλύτερη καθὼς καὶ στὴν πὸν ἐσωτερικὴ. Ἄν ἡ φύση, ἡ ἀγάπη ἢ ἡ φιλία δὲν εἶχανε σχέση μὲ τὸ κοινωνικὸ πνεῦμα μιᾶς ἐποχῆς, ἢ λυρικὴ ποίηση ἀπὸ πολλὸν καιροὺ θὰ εἶχε πάψει νὰ ἐπάσχει. Ἐνα βιβλὸν ῥήγμα στὴν ἱστορία, σὸν τὴν ἀνακατάταξη τῶν τάξεων στὴν κοινωνία, συγκλονίζει τὴν ἀτομικότητα, ἀποκαθιστᾶ τὴν ἀντίληψη τῶν βασικῶν προβλημάτων τῆς λυρικῆς ποίησης ἀπὸ μιὰ νέα γωνία καὶ ἔτσι σώζει τὴν τέχνη ἀπὸ τὴν αἰώνια ἐπανάληψη.

Ἀλλὰ μήπως τὸ «πνεῦμα» μιᾶς ἐποχῆς δὲ δουλεύει κραυγὰ καὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἐποκειμενικὴ θέληση; Βέβαια στὴν τελικὴ ἀνάληψη, τὸ πνεῦμα αὐτὸ ἀντανακλάται στὸν καθένα, σ' αὐτοὺς πὸν τὸ παραδέχονται καὶ πὸν τὸ ἐνσαρκώνουν, καθὼς καὶ σ' αὐτοὺς πὸν ἀπελιτισμένα ἀγωνίζονται ἐνάντια σ' αὐτὸ καὶ σ' αὐτοὺς πὸν ἐπομορευτικά προσπαθοῦν νὰ κρατοῦν ἀπ' αὐτὸ. Ἄλλ' αὐτοὶ πὸν κρύβονται παθητικά, πεθαίνουν ἀνεπαίσθητα. Αὐτοὶ πὸν ἀντιστέκονται εἶναι ἱκανοὶ νὰ ξαναζήσουν τὴν παλιὰ τέχνη μ' ἕνα εἶδος ἀπαρχαιωμένης φλόγας. Μὰ ἡ καινούργια τέχνη, πὸν θὰ

στρώσει τὰ καινούργια σύνορα καὶ θὰ ξαπλώσει τὸ κανάλι τῆς δημιουργικῆς τέχνης, μπορεῖ νὰ δημιουργηθεῖ μονάχα ἀπ' αὐτοὺς πὸν εἶναι ἕνα μὲ τὴν ἐποχὴ τους. Ἄν μιὰ γραμμὴ ἀπ' τὴ σημερινὴ τέχνη ἐπεκταθεῖ ὄς τὴν Σοσιαλιστικὴ τέχνη τοῦ μέλλοντος, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πὸς μὸλις περάσαμε τὸ στάδιο γιὰ νὰ προετοιμάσομε ἀκόμα τὴν προετοιμασία της.

Μιά επαναστατική φιλολογία, από τους συγγραφείς επιφυλλίδων στην εφημερίδα του Σουβαρίν ως τους πιο λεπτούς λυρικούς του αριστοκρατικού κλεινθμῶνος, ξεφυλάει μαζί με τις τάξεις που εξυπηρέτησε. Γενεαλογικά, σ' ό,τι αφορά τη φόρμα, αντιπροσωπεύει το τέλος της παλαιάς γραμμής της παλαιάς μας φιλολογίας που άρχισε σαν φιλολογία του εγγενή και τέλειωσε σαν άστική φιλολογία άπ' την άρχη μέχρι το τέλος.

Η ακατέργαστη φιλολογία των χωριάτικων τραγουδιών μπορεί να χαράξει τη γενεαλογία της, με την έννοια της φόρμας, αν και λιγότερο ξεκάθαρα, από τις Σλαβόφιλες και λαϊκές τάξεις της παλαιάς φιλολογίας. Για να είμαστε βέβαιοι, οι συγγραφείς που τραγουδοῦν τη χωρική ζωή δεν είναι άμεσα προδόν της αγροτιάς. Ούτε καν θα τους προσέχαμε χωρίς την προηγούμενη φιλολογία της αριστοκρατίας και της μπουρζουαζίας, τη νεώτερη γραμμή την όποιαν αντιπροσωπεύουν. Σήμερα, όλοι τους προσαρμόζονται ώστε να βρίσκονται σε μεγαλύτερη άρμονία με την καινούργια κοινωνική κατάσταση.

Ο φοντουρισμός χωρίς άμφιβολία, αντιπροσωπεύει επίσης ένα κλάδο της παλαιάς φιλολογίας.

Ο Ρούσσοικος όμως φοντουρισμός δεν έφτασε στην πλήρη του ανάπτυξη κάτω από την παλαιά φιλολογία, και δεν επέστη την απαραίτητη άστική μεταμόρφωση, που θα του έδινε την επίσημη του αναγνώριση. Όταν άρχισε ο πόλεμος και η επανάσταση, ο φοντουρισμός ήταν ακόμα Μποέμικος προῶγμα που είναι μια κανονική κατάσταση για κάθε καινούργια φιλολογική σχολή στις καπιταλιστικές χώρες.

Υπό την ώθηση των γεγονότων, ο Φοντουρισμός κατεύθυνε την εξέλιξη του στα νέα κανάλια της επανάστασης.

Άπ' την ίδια του τη φύση αυτό δε μπορούσε και δεν κατέληξε σε επαναστατική τέχνη. Άλλ' αν και παρέμεινε, σε μερικές αναλογίες ένας επαναστατικός μορφηκός κλάδος της παλαιάς τέχνης, ο Φοντουρισμός συντελεῖ, σ' ένα

μεγάλο βαθμό και πιο άμεσα και ενεργά άπ' όλες τις άλλες τάξεις, για το σχηματισμό της καινούργιας τέχνης.

Όσο μπορούνε να είναι σημαντικές οι επιτυχίες των χωριστών προλεταρίων ποιητών, γενικά ή λεγόμενη «προλεταριακή τους τέχνη» μόλις περνά από το στάδιο του μαθητεύμενου. Σπέρνει πλατεία τα στοιχεία της καλλιτεχνικής κουλτούρας, βοηθά μια καινούργια τάξη να άφομοιώσει τις παλιές επιτυχίες, αν και άκόμα σ' ένα πολύ λεπτό έπίστρομα και κατ' αυτό τον τρόπο είν' ένα από τα ρεύματα της Σοσιαλιστικής τέχνης του μέλλοντος.

Είναι βασικά λαθεμένο ν' αντιάσσουμε την άστική κουλτούρα και την άστική τέχνη με την προλεταριακή κουλτούρα και την προλεταριακή τέχνη. Η τελευταία δεν θα υπάρξει ποτέ γιατί το προλεταριακό καθεστώς είναι πρόσκαιρο και μεταβατικό. Η ιστορική σημασία και το ήθικό μεγαλείο της προλεταριακής επανάστασης συνίσταται στο γεγονός ότι βάζει τα θεμέλια μιας κουλτούρας που στέκει πάνω από τις τάξεις και που θα είναι η πρώτη κουλτούρα που θάνε πραγματικά ανθρώπινη.

Η πολιτική μας στην τέχνη κατά τη διάρκεια μιας μεταβατικής περιόδου θάνε και πρέπει να είναι βοήθεια στις διάφορες ομάδες και σχολές τέχνης που έχουν έλθει στην επανάσταση ν' άδράξουν σωστά την ιστορική έννοια της επανάστασης και να τους επιτρέψει ολοκληρωτική έλευθερία και αυτοπεποίθηση στο πεδίο της τέχνης, θέτοντας όμως μπροστά τους τον κατηγορηματικό όρο αν είναι υπέρ ή κατά της επανάστασης.

Η επανάσταση αντανακλάται στην τέχνη, για την ώρα κατά ένα μερικό τρόπο, στην έκταση που ο καλλιτέχνης παύει να την βλέπει σά μια έξωτερική καταστροφή και στην έκταση που η έταιρία των νέων και των παλιών ποιητών και καλλιτεχνών γίνεται ένα μέρος του ζωντανού ιστού της επανάστασης και μαθαίνει να την βλέπει από μέσα και όχι άπ' έξω.

Ο κοινωνικός στρόβιλος δεν θα ήσυχάσει τόσο γρήγορα. Μπροστά μας υπάρχουν δεκαετηρίδες αγώνων στην Ευρώπη και στην Αμερική.

Όχι μόνο οι άνδρες κι' οι γυναίκες της γενιάς μας, αλλά και της αυριανής θα είναι οι συμμετοχοί του, οι ήρωες και τα θύματά του. Η τέχνη της εποχής αυτής θα σταθεῖ ολοκληρωτικά κάτω άπ' την επαναστατική έπιρροή. Η τέχνη αυτή χρειάζεται μια καινούργια αυτοσυνείδηση. Είναι πάν' άπ' όλα άσυμβίβαστη με το μυστικισμό, είτε είναι ελλεικρινής, είτε μασκαρεμένη σαν ρωμαντισμός, γιατί η επανάσταση ξεκι-

νάει άπ' την κεντρική ιδέα ότι ο ομαδικός άνθρωπος πρέπει να γίνει ο μόνος κύριος και ότι τα όρια της δύναμής του καθορίζονται από τη γνώση του για τις φυσικές δυνάμεις κι' από την ικανότητά του να τις χρησιμοποιεί. Η καινούργια αυτή τέχνη είναι άσυμβίβαστη με τον πεσσιμισμό, με το σκεπτικισμό και μ' όλες τις άλλες μορφές πνευματικής κατάρτισης. Είναι ρεαλιστική, δραστήρια, ζωντανά κολληχτιβιστική, και γεμάτη με μίαν απεριόριστη δημιουργική πίστη στο Μέλλον.

Ιούλιος 29, 1924

A. ΤΡΟΤΣΚΥ

χιλιάδες νέους εργατές με κόκκινες σημαίες να τρέχουν τραγουδώντας ένα δημοφιλές τραγούδι. Πετάξε απ' τη χαρά του ο μπάρμπα—Λιάς. Φώναξε δυό φορές ζήτω κι' αυτός κι' έτρεξε και χόθηγε ανάμεσά τους... Μά οι πολιτσίμνι πλάκωσαν με τὰ γκλόπ στα χέρια. Ένας τὸν ἀρπάζει απ' τὸ σβέρο και τοῦ λέει:

—Βρέ γέρο, τί γυρεύεις και σὺ με τοὺς μπολσεβίκους, εἴ; Αὐτοὶ ἔναι νέοι... σὺ νὰ πᾶς σπίτι σου, μπρός!... ἄκουσες; Και ξυπνάει.

— Ἄντε, μπάρμπα, δίνε του ἀπὸ δῶ! ἀκούει μὰ ἀυστηρὴ φωνὴ ἀπὸ πάνω του. Ἦταν ἕνας πόλισμν.

Ἐπαγορεύεται νὰ κοιμᾶσαι στὸ πεζοδρόμ!

Ὁ μπάρμπα—Λιάς τὸν κοιτάζει, δὲν καταλαβαίνει και τρίβει τὰ μάτια του.

—Εἶμαι και γὼ μπολσεβίκος, μάτια μου! λέει σὰ σὲ ὄνειρο ἀκόμα.

— Χαχαχά... γελάει ὁ πόλισμν. Τί λὲς μορὲ γέρο!... Μπολσεβίκος εἶσαι; Κάτι ὄνειρο θ'ἄβλεπες... ἄντε δίνε του!

— Ἄ, νά... βέβαια... κοιμόμουν... ὄνειρο ἔβλεπα... Νὰ φύγω παιδί μου... ἄργησα κούλας. Πῶς πέρασ' ἡ ὥρα! Κόντευε νὰ με πάρει ἡ νύχτα!... Κάνε ἔτσι, παιδί μου, νὰ πάρω τὸ ντενεκέ με τὸ λάδι...

— Χαχαχά... κάνει πάλι ὁ πόλισμν. Και λάδια ἔβλεπες στὸν ἕπνο σου, εἴ; Ξύπνα, μπάρμπα, ξύπνα...

Ὁ μπάρμπα—Λιάς τὸ χάνει. Τὸ κεφάλι του βουίζει, δὲν ξέρει τί νὰ κάμει. Πετάγεται σὰν τροχὸς πῖνὸ κοιτάζοντας δῶ και κεῖ. Πουθενά ντενεκέ...

— Μοῦ τὸν κλέψανε!... φώναξε ἀπελπιστικά.

.. .. .

Φόρεσε τὸν ζουκο του, κατέβηκε ἀπ' τὸ πεζοδρόμ και τραβήξε πάνω σκυφτός—σκυφτός. Ἐν' ἀποκίνητο πέρασε σφουρίζοντας γιὰ νὰ παραμερθεῖ. Πήγαινε σὰ μεθυσμένος και μὴ κυρία με κάτι ἄσπρες φουσκοτὲς γούνες στάθηκε και τὸν κοιτάζε περιέργω.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΡΟΔΙΤΗΣ

ΛΕΝΟΡΜΑΝ: ΑΣΙΑ (Θέατρον Κοτοπούλη)

ΜΟΛΙΕΡΟΥ: ΑΡΧΟΝΤΟΧΩΡΙΑΤΗΣ (Ἐθνικὸν Θέατρον)

Ἡ Ἀσία τοῦ Λενορμάν ἦταν τὸ πῶ δυνατό κομμάτι τῆς φετεινῆς σαζόν. Και εἶναι ἀδικία μάλιστα νὰ τὸ παραβάλλω με τ' ἄλλα ποὺ εἶδαμε τὸ καλοκαίρι ἐτοῦτο. Τὸ ἕνα μπορούσε νὰ εἶναι χαριτωμένο, τὸ ἄλλο νάχει κάποια βάση, τὸ ἄλλο κάποια δραματικότητα και κάποια ποίηση—δὲν ἀναφέρω βέβαια κείνα ποὺ δὲν εἶχαν τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτά. Κανένα ὅμως δὲν εἶχε τὸ δραματικὸ τράνταγμα, τὴ βαθεῖα πνοή, τὴν ποίηση και τὴν ὀραία φόρμα ποὺ εἶχε ἡ Ἀσία τοῦ Λενορμάν.

Δύο πολιτισμοὶ ποὺ δὲν μπορούν νὰ συνταιριάσουν. Ὁ πρωτόγονος ἀσιατικὸς κι' ὁ κορυφωμένος—πολιτισμένο τὸν θέλει ἴσως ὁ Λενορμάν—, εὐρωπαϊκός. Βάζει τὸν ἕνα δίπλα στὸν ἄλλον, βάζει τὸν ἕνα νὰ παλαίβει με τὸν ἄλλον και δημιουργεῖ τὴν πῶ θεατρική, μὰ δραματικότερη ἀτμόσφαιρα ὁ συγγραφέας. Μιλᾷει ἡ Κατα—νααμὸν και βρίσκονται στὴ μακρονή και βραδυκίνητη Ἀσία, στὴν ἀγριὰδα τῆς και τὴν μυστικὸπαθη ἀγιότητά τῆς. Στὰ μάγια τῆς, τὰ ξόρκια τῆς και τὴς ζούγκλες τῆς.

Μιλᾷει κι' ὁ ντὲ Μεντζανά ἢ ἡ Αἰμὲ ντὲ Λυστοράκ κι' ἀναπνέει τὸν ἀέρα τῆς Εὐρώπης, μυρίζει τὴν ἄσπρη σάρκα, περνᾷς καλογραμμένους δρόμους, καταχτᾷς τὰ στοιχεῖα τῆς φύσης και λευτερομένος ἀπ' τὴν πρόληψη σηκώνεις τὸ κεφάλι κι' ἀντικρίζεις τὸν ἥλιο. Πόση ὁμορφιά δὲν ἔχει ἐτοῦτος ὁ πολιτισμὸς!

και πόση ἐκεῖνος. Ὁ Λενορμάν τὴς εἶδει πλούσια.

—Μαζευτήκατε ἐδῶ κι' ἐτοιμάζεστε νὰ ἐγκληματῆσετε, ἐγκλημα τὸ πῶ μεγάλο ἐνάντια σ' αὐτὴ τὴ γυναῖκα (τὴν πριγκήπισσα) γιατί ἔχετε τὴ δύναμη, φωνάζει ἡ Αἰμὲ ντὲ Λυστοράκ, ἡ Κόρη ποὺ γιὰ χάρι τῆς πάει νὰ γίνει τὸ ἐγκλημα ἀπ' αὐτὸν ποὺ ἐγκαταλείπει γιὰ νὰ πάρη τὴν Λυμέ.

Θέλω αὐτὲς τὴς δέκα μέρες νάμαι κοντά σας ντὲ Μεντζανά, νὰ βλέπω τὰ προσώπα σας. Ζητάει γιὰ χάρι ἢ μαῦρη πριγκήπισσα πρὶν φύγη μακρὰ ἀπ' τὰ παιδιὰ τῆς και τὸν ἀντρα ποὺ γιὰ χάρι του ἔδωσε στὸ θάνατο τὸν ἀδελφὸ τῆς.

Νὰ μὴ μπορῶ νὰ τὰ ντύνω, νὰ πλέκω τὸ προσωπάκι του νὰ τὸ στολίζω μοιρολογαίει σὰν τὴ Σάρα ποὺ χάνει τὸ ἀγόρι τῆς.

Ἀγάπησε, δόθηκε μ' ὅλη τῆς τὴν ψυχὴ ἡ Ἀσιάτισσα πριγκήπισσα. Τὰ δυὸ τῆς παιδιὰ τῆς τὰ πήρανε. Τοὺς ἔλαξαν τὰ ὀραῖα τους ὀνόματα. Ἀντάι. Σαῖντζα Βικέντιος! Ἰουλιανός! τὰ βάλανε ν' ἀρνηθοῦνε τὰ δαιμόνια τῆς πίστεως τους. Κι' αὐτὰ θὰ τὰ ὑπόμεινε ἡ γυναῖκα με τὴ θέρη τῆς πρωτόγονης ὑπαρξῆς κι' ἀγάπης. Μὰ ὅταν βάρβαρο διώχεται χάρι μανῆς λευκῆς κι' ἕνα μῖσος γιὰ τὴ φυλὴ τῶν ἄσπρων μέσα τῆς θεριεύει, τότε ξυπνάει μέσα τῆς κι' ἡ ἀγανάκτηση ἐνάντια στὸν καταλύτη πολιτισμὸ, ξυπνάει κι' ἡ πίστη στὴς Ζούγκλες και τῆς ἔρημου τὴς δοξασίς. Και τὰ μαῦρα

τήν ήθογραφία. Ο κ. Λεπενιώτης σέ καμιά στιγμή δέν μᾶς ἔδωσε τὸ πείσμα τοῦ Μολιέρου ὅπως τὸ ἄραξε κάπως στὴν ἐμφάνιση ἢ πῶς σωστά στὴν κίνηση ὁ κ. Ἰακωβίδης. Ἀνάμεσα στοὺς τόσους ἄλλους πὺν κινήθηκαν ἀπάνω στὴ σκηνὴ ἀκούστηκε κι' ἐφάνηκε ἀκόμα ὁ κ. Παρρασκευᾶς. Τοὺς λοιποὺς δέν καταφέραμε νὰ τοὺς προσέξουμε, γιατί προσέχει κανεὶς κάτι πὺν εἶναι καλὸ καὶ εἶναι καὶ στὴ θέση του.

Σίγουρα γιὰ τὴν ἀφάνειά τους αὐτὴ δέν φταῖνε οἱ ἠθοποιοὶ τοῦ Ἑθν.Θεάτρου πὺν εἶναι ἀπὸ τὰ καλλίτερα στοιχεῖα τῆς Ἑλλ. σκηνῆς. Φταῖνε ὁ σκηνοθέτης πὺν τοὺς σκόρπισε ἀπάνω σ' ἐκεῖνο τὸ χτιστὸ δίχως νόημα σκηνακὸ, περιορίζοντας τὸ ἔργο του σὺν νὰ τοὺς ἀναβοκατεβάξει, τὰ τρία σκαλοπάτια πὺν χωρίζαν κατὰ μῆκος τὴ σκηνὴ καὶ ὕστερα τ' ἄλλα πεντ' ἔξη πὺν ὀδηγοῦσαν στὴ μπαλονάτρουνα τοῦ φόντου. Ἐκεῖ τοὺς ἔβαζε κι' ἐκαθόντουσαν γιὰ νὰ δείξει πὺς εἶναι ἀληθινοὶ κι' ἀκόμα τοὺς ἔβαζε νὰ φέρουν γύρω -- γύρω τὴν κούτὴ ἐκείνη γλάστρα μεσ' τὴ μέση τῆς σκηνῆς, σκηνοθετικὸ τρὺκ πὺν ἐπαναλαβα-

νότανε συχνὰ γιατί ὁ ἐφευρέτης του θᾶταν ἐνθουσιασμένος ἀπ' αὐτό.

Καὶ νὰ σκέφτεται κανεὶς πὺς ὄλ' αὐτὰ τὰ κάνει ὁ Φῶτος Πολίτης πὺν τόσα χρόνια μετὸ κριτικὸ του καλέμι ἄλλο δὲ χτύπαε—καὶ πολὺ σωστά—παρὰ τὴν ἐξωτερικὴ σκηνοθεσία κι' ἔβαζε βασιληᾶ τῆς θεατρικῆς δημιουργίας τὸ λόγο καὶ τὴν ἐσωτερικότητα.

Ποίηση, ὁ λόγος σὺν στοιχεῖο τῆς τέχνης, δὲ φάνηκε πουθενὰ στὴν παράσταση τοῦ Ἀρχοντοχωριάτη. Χρησιμοποιοῦν ἤθηγε ὅπως στὴ φάρσα. Καλαμποῦρι καὶ ἀστεῖο τίποτ' ἄλλο.

Βρίσκουμε πὺς ἡ μουσικὴ ἀνάλογα μετὸ πνεῦμα τῆς ὅλης σκηνοθεσίας ἦταν καλὴ, παραφορτωμένη ὅπως κι' ἡ ὅλη παράσταση. Ἀλλὰ ὁ συνθέτης δὲ μποροῦσε παρὰ νὰ δουλέψει τὸν σκηνοθέτη του. Καλὸ ὄχι μόνο καλὸ παρὰ ἀληθινὰ μία ἐκπληξὴ ἦταν καὶ τὸ Μπαλέτο τοῦ κ. Γουμίνης. Καμωμένο τόσο βιαστικὰ καὶ πρόχειρα, χωρὶς προηγούμενο στὴν Ἀθήνα, εἶχε καὶ σβελτάδα καὶ ρυθμὸ καὶ χάρη καὶ χαρακτήρα.

Κ. ΓΙΩΡΓΙΟΥ

■ Κάθε πόλις, χωριό, συνοικία πρέπει νὰ ἰδρύσει τὴ Λυτρωμικὴ τῆς ὀμάδα. ■

■ Καθηκὸν ὄλων τῶν νέων εἶνε νὰ γίνουν μέλη τῶν Λυτρωμικῶν ὀμάδων. ■

ΔΙΑΔΙΔΕΤΕ ΤΟ "ΛΥΤΡΩΜΟΣ,"

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΙΔΕΑΛΙΣΜΟΥ

Οἱ βαθειὲς διαφοροποιήσεις, πὺν παρατηρήθηκαν μέσα σ' ὄλα τὰ σοσιαλδημοκρατικὰ κόμματα ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπαίσχυνη προδοσίαν τοῦ Γερμανικοῦ προλεταριάτου εἶχαν καὶ στὴ χώρα μας κάποιο ἀντίπαλο ἀστενικό. Ἡ κίνηση αὐτὴ ἐκφράζεται μετὴν ἀποσύνθεση, σχεδὸν τοῦ πτώματος τῆς Δευτέρας Διεθνούς καὶ τὸν χωρισμὸ τῆς σὺν δυὸ βασικὰ ἀντίθετα ρεύματα μετὰ σταθερὸ προσανατολισμὸ. Οἱ ἀριστερὲς πτέρυγες, κλείνοντας μέσα τους ὅτι τὸ ὑγὲς εἶχε ἀπομείνει μέσα στὴ σοσιαλδημοκρατία, δείχνουν μετὰ τάση νὰ προσεταιριστοῦν τὴς ἀρχὲς τοῦ ἐπαναστατοῦ μαρξισμού. Ἀντίθετα ἡ γραφειοκρατικὴ πλειοψηφία, ἔχοντας συνδέσει τὴν τύχη τῆς μετὰ τὴν τύχη τοῦ καθεστώτος πὺν τὴν ἐγέννησε τραβάει γιὰ τὴν ὀλοκληρωτικὴ ἀναθεώρηση τοῦ μαρξισμού τοῦ ὁποῖου διακηρύσσει, ἄλλοτε ἀπορητὰ κι' ἄλλοτε σκεπασμένα τὴ «χρεωκοπία». Ἄν σ' αὐτὰ τὰ δυὸ ρεύματα προσθέσουμε καὶ τοὺς κεντριστὲς πὺν μάταια ἀγωνίζονται νὰ συμβιβάσουν τὴν ἀσυμβίβαστα ἔχουμε μπροστά μας ὀλοκληρωμένη τὴν εἰκόνα τῆς ἀποσύνθεσης, χαρακτηριστικὸ παράδειγμα τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ ἡ πρόσφατη κρίσις τῆς Γαλλικῆς Σοσιαλδημοκρατίας, τοῦ σημερινοῦ προτύπου τῆς Βῆς Διεθνούς.

Ἡ μισοαποικιακὴ θέση τοῦ ἑλληνικοῦ καπιταλισμοῦ καὶ μετὰ ἀπὸ ἄλλους δευτερευόντες παράγοντες δὲν ἐπέτρεψαν τὴ δημιουργία μαρξικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κινήματος στὴ χώρα μας. Ἄν ἀφαιρέσει κανένας τοὺς ἀντιδραστικοὺς τῶν συνδικάτων, γιὰ τοὺς

ὁποῖους θὰ πρέπει νὰ ἐξεταστὴ καὶ τὸ κατὰ πόσον πίστεψαν ποτὲ σὺν μιὰ ὁποιαδήποτε ἰδέα, οἱ ὑπερασπιστὲς τῶν ἀρχῶν τῆς Βῆς Διεθνούς εἶταν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν ἄτομα. Ἡ ἀπουσία τῶν ἀντικειμενικῶν παραγόντων ἔδινε σὺν κάθε προσπάθεια μαρξικῆς τῆς ἐμφάνισης κάποιο φαιδρὸ τόνο. Γιὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ἡ σημερινὴ κρίσις πέρνει στὴ χώρα μας τὴ μορφή περισσότερο ἀτομικοῦ παρὰ μαρξικοῦ φαινομένου. Τὸ βιβλίον τοῦ Γκίκας εἶναι χαρακτηριστικὸ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀποψη.

Θὰ ὑποτιμούσαμε ὁμως ἐντελῶς τὴν ἀξία τῆς χρήσιμης ἀπὸ κάθε ἀποψη τῆς μελέτης αὐτῆς ἄν τὴν πέραμε ἀπλῶς σὺν ἓνα ντοκουμέντο τῆς ἐξέλιξης τῶν ἰδεῶν τοῦ συγγραφέα. Ὁ «Ἐλεγχος τοῦ ἀστικοῦ ἰδεαλισμοῦ» ἔχει μετὰ ἄλλη πολὺ γενικώτερὴ σημασία. Ἀνεξάρτητα ἀπ' τὴς διαφορὲς πὺν μᾶς χωρίζουν ἀπὸ τὸν συγγραφέα ὅσον ἀφορᾶ ὄρισμένες ἀπόψεις του καὶ πὺν στὴν τελευταία ἀνάλυση δὲν εἶνε παρὰ ἀντιθέσεις ἀνά στὴς σοσιαλδημοκρατικὲς του ἐπιβιώσεις δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ ὀμολογήσουμε ὅτι ἀποτελεῖ μετὰ ἀπὸ τὴς πολὺ ὀλοκληρωμένες μαρξιστικὲς ἐργασίες πὺν εἶδαν τὸ φῶς στὴ χώρα μας.

Ὁ Π. Γκίκας καταπιάνεται μετὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἰδεαλιστικῶν ἐπιχειρημάτων τῶν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πνευματικῆς ἀντίδρασης. Ἐνα ἔργο χρήσιμο πὺν ἔγινε ἀναγκαῖο τὴν τελευταία περίοδο. Ἡ ἀντιμετώπιση δὲ γίνεται ἀνά στὸ φιλοσοφικὸ πεδίο γιατί ἀπλοῦστα δὲν εἶνε ὁ Γκίκας πὺν καθώρισε τὸ πεδίο τῆς σύγκρουσης. Ἄν πολλὲς φορὲς

αναγκάζεται ν' αντιμετωπίσει επιχειρήματα που όταν δεν είναι άνοητα διεκδικούν τον τίτλο του γελοίου σ' αυτό είναι περισσότερο υπεύθινοι εκείνοι ή όποιοι τα υπεστήριξαν και όχι εκείνος που τ' ανασκευάζει.

Η άνωτερότητα της σοσιαλιστικής κοινωνίας δεν περιορίζεται άπλως στο οικονομικό πεδίο όπως προσπαθούν να μās πείσουν οι αντίπαλοί μας. "Αν έπρόκειτο μόνο γιαυτό ίσως θα βρίσκονταν μερικοί που θαμφισβητούσαν την αξία μιας θυσίας για την πραγματοποίησή της. Η άνωτερότητα του σοσιαλισμού επεχτείνεται κατά το ίδιο ποσοστό και στη σφαίρα του πνεύματος. Στην τελευταία ανάλυση δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι βάση και κριτήριο κάθε κοινωνίας δεν είναι παρά ο άνθρωπος. Αυτό αποτελεί το μέτρο των κατακτήσεών της. Και οι συνθήκες που δημιουργεί για την ύπαρξη του ανθρώπου ή σοσιαλιστική κοινωνία είναι εκείνο που καθορίζει την άνωτερότητα της.

Και όμως το όπλο αυτό που είναι ένα από τα περισσότερο δραστικά του μαρξιστικού όπλοστασίου έμεινε για άρκετό καιρό άχρησιμοποίητο από μέρους μας.

"Ίσως μερικοί από μās νάχαν κα ξεχάσει την ύπαρξη του." Έπρεπε νάρθη ή αντίδραση για ν' αναγκαστούμε σπρωγμένοι από το ένστικτο της αυτοσυντήρησης να το χρησιμοποιήσουμε. Η μελέτη του Γκίκα μās δείχνει ποιά είναι ή άποτελεσματικότητά του στα χέρια ενός καλού χειριστή.

Με τον Γκίκα, όπως το τονίσαμε και προηγουμένως διαφωνούμε σε πολλά σημεία. Δέν θα τα συζητήσουμε εδώ γιατί ούτε ο τόπος είναι κατάλληλος ούτε άλλωστε είναι ζητήματα, που μπορούν να λυθούν με ένα σημείωμα. Οι αντίληψεις του πάνω στη θρησκεία, που προεχτεινόμενες ως τις έσχατες συνέπειές τους θα μās οδηγούσαν στην άρνηση του υλισμού, ή σύγκριση που κάνει του μπλανκισμού με την προλεταριακή εξέγερση βάζοντάς τα στο ίδιο σακί, ο ενδόμυχος πόθος του για την ένωση σοσιαλιστών και κομμουνιστών κ.λ.π. είναι σημεία πάνω στα όποια ένας επαναστάτης μαρ-

ξιστής δέν μπορεί να κάνει καμμιά παραχώρηση.

Το βιβλίο όμως του Γκίκα το αντιμετωπίζουμε σαν την άρχή μās πορείας προς τα άριστερά περισσότερο παρά σαν ένα τέμα. Από την άποψη αυτή για σήμερα τουλάχιστο είμαστε ύποχρωμένοι να σταθούμε στις θετικές του κυρίως πλευρές, περιμένοντας την ολοκλήρωση της προσπάθειας του συγγραφέα του, ή όποια και θα καθορίσει το κατά πόσον θα βρεθεί αύριο σύμμαχος στο πλευρό μας — όπως έμεις τουλάχιστο πιστεύουμε, — ή έχθρος στο αντίπαλο στρατόπεδο.

ΒΑΣΣΟΣ ΒΑΡΙΚΑΣ

* * *

Α. Μπέλι: ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Είναι αλήθεια πως μās λείπουν οι εύσυνείδητοι και καλοί μεταφραστές, που με σοβαρή και μεθοδική εργασία να καταπιαστούνε στην άπόδοση όλων των ξένων άριστουργημάτων της λογοτεχνίας, στη γλώσσα μας. Όλες οι διάφορες μεταφράσεις που μās σερβίρουνε, συχνά από δεύτερο και τρίτο χέρι, όπως λ. χ. μετάφραση του Ντιστογιέφσκυ από το Γαλλικό κ.π., έχουνε τη σφραγίδα της προχειρότητας, που ικανοποιούν βέβαια τον εκδότη, μα έμās τους αναγνώστες δέ μās ικανοποιούσε καθόλου.

Γι' αυτό, όταν άρια και που, μās πέσει στα χέρια μια καλή και εύσυνείδητη μετάφραση, με ιδιαίτερη χαρά και συγκίνηση την ξεφυλλίζουμε. Τέτοια είναι και ή μετάφραση του έπους του Α. Μπέλι «Χριστός Άνέστη», που μās δίνουνε σήμερα οι άγνωστες μεταφραστές του Α. Α. και Ε. Ι. Χ., στη σειρά των εκδόσεων με το γενικό τίτλο «Ρωσικός συμβολισμός». Χωρίς να ξερούμε Ρούσικα, για να μπορούμε να κάνουμε τη σύγκριση με το πρωτότυπο, καταλαβαίνουμε άμέσως από την άρχή πως ή μεταφραστική αυτή εργασία είναι πολύ καλή και εύσυνείδητη, άποτέλεσμα κόπου και μελέτης.

Η μετάφραση, όπως είναι γνωστό, ή καλή και έπιμελημένη μετάφραση, είναι μια δεύτερη δημιουργία και ο' αυτό

επάγω οι Α. Α. και Ε. Ι. Χ., φαίνεται πως δέν κοπάσανε άδικα. Η εργασία που μās παρουσιάζουνε σήμερα και που εύχόμαστε να συνεχιστεί, για να μπορέσουμε έτσι να γνωρίσουμε όλους τους νεώτερους Ρώσους συγγραφείς και ποιητές, έχει τη σφραγίδα της άληθινής δημιουργίας.

Οι μεταφραστές όμως έκαναν μια σοβαρή παράλειψη. Δέ φροντίσανε καθόλου στην άρχή του ποιήματος να μās δώσουνε για τον ποιητή του Α. Μπέλι και το έργο του, τις αναγκαίες εκείνες πληροφορίες, που θα μās βοηθούσανε να κατανοήσουμε έντελώς το άριστούργημα αυτό του Ρώσου ποιητή, το εμπνευσμένο απ' την Όχτωβριανή επανάσταση.

Ο Άντρέας Μπέλι, είναι ένας από τους πιο δυνατούς σύγχρονους Ρώσους ποιητές και συγγραφείς, που άνήκει στη σειρά των Ρώσων νεοσυμβολιστών, που πρωτοφάνηκαν στις άρχές του είκοστού αιώνα, έχοντας πρωτοπόρο τους τον Άλέξαντρο Μπλόκ, και που ύστερα από την επανάσταση προχωρήσανε σ' αυτήν. Σήμερα είναι στην «Ένωση Σοβιετικών συγγραφέων». Ο Α. Μπέλι είναι από τους ποιητές που δέχτηκαν και τραγούδησαν ολόψυχα την Όχτωβριανή επανάσταση, άμέσως ύστερα απ' την έκρηξη της. Μα τη δέχτηκε και την ύμνησε με το δικό του τρόπο, νύτνοντας τον ένθουσιασμό του με σύμβολα ξένα στο προλεταριάτο.

Τέτοιος ύμνος συμβολικός είναι το έπος «Χριστός Άνέστη». Ο σταυρωμένος Χριστός είναι ή Ρωσία, που μέσα από την καταστροφή και το αίματοκύλισμα, ανασταίνεται, σπάζοντας τα δεσμά της σκλαβιάς της. Είναι ένα ποίημα άγνης εμπνεύσεως και καλλιτεχνικής συγκίνησης, που, γραμμένο άκρυβώς ύστερα από την επανάσταση — το 1918 — ήταν τότε χρήσιμο και πολύ μάλιστα. Όλος ο Ρωσικός τύπος, χαρακτήρισε τότε τον Μπέλι για μολοσεβίκο. Μα αυτός διαμαρτυρήθηκε έντονα: «Το ποίημά μου είναι μια έντελως έσωτάτη συγκίνηση, που δέν έχει καμμιά σχέση με χώρα, κόμμα

και χρόνο. Η σημερινή εποχή είναι ένα άπλο έξωτερικό φόρεμα του ποιήματος, ή έσωτερική του πνοή είναι λεύτερη από το χρόνο».

Ο Μπέλι, σαν άληθινός καλλιτέχνης, δέ μπορούσε να μην έηρεασθεί από την επανάσταση που έγινε μπρος στα μάτια του, να μη συγκινηθεί απ' αυτό το κήρημα της λευτεριάς και της άδελφωσύνης των λαών, που έφερε η Όχτωβριανή επανάσταση:

Έπίμονα πέρα
Φωνάζουν
άτμομηχανές
που τρέχουν
πάνω στη γραμμή:
«Ζήτω ή Τρίτη
Διεθνής»,

Και πάρα-κάτω ψάλλει με πραγματικά υπερόχους στίχους τη λύτρωση που φέρνει για όλους ή επανάσταση, το άγγελμα της καινούργιας Άνοιξης:

Ρωσία
έσύ 'σαι τώρα
ή νύφη...
Δέξου
το άγγελμα
της Άνοιξης...

Γη κοκκινίσου
με άνθη
πρασινίσου
με σημάδες:

Υπάρχει—
Άνάσταση...
για μās—

Στροφές ύποβλητικές, με δύναμη και με συγκίνηση. Και τελειώνει με την Άνάσταση του σταυρωμένου Χριστού — της Ρωσίας — από το λήθαργο των αιώνων, που την είχανε οίξει οι άφεντάδες και καταπιεστές της:

Ξέρω:
άπέραντο φως
κατεβαίνει
στον καθένα από μās,—

κική χάρη, πού θά τις ζήλευε και τὸ πιδό φίνο «ἀδερφάκι» τοῦ Ψυροῦ, ὅπως «ὁ μπιλλιετάνιας», ὁ «φαλτσέτας» κ. ἄ.

Τὶ νὰ πρωτοποῦμε γιὰ τὸ κατάντημα αὐτὸ τῆς ἐπαναστατικῆς τακτικῆς; Ἐνας ἐργάτης μπαίνοντας γιὰ πρώτη φορά στὸ κίνημα σὰν εἰλικρινῆς ἐπαναστάτης, πού βάζει γιὰ σκοπὸ τῆς ζωῆς του τὴν ἀπολύτρωση τῆς τάξης του ἀπ' τὰ δεσμὰ τοῦ καπιταλισμοῦ, πρέπει, ἂν δὲν ἀπογοητευτεῖ γρηγορὰ, νὰ γίνεῖ δυὸ φορές ἀκόμα ἐπαναστάτης ἀντικρίζοντας αὐτὴ τὴν ἀθλιότητα, ποῦχε γεννήσει ἢ παραταξικὴ διαμάχη. Ἀνθρώποι πού ἀγωνίζονται γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ, μὲ τὰ ἴδια ἰδανικά, ἀντὶ νὰ σκεφτοῦν ἥρεμα, πὼς πιότερο ἀπὸ κάθε φορὰ σήμερα, πού ὀργιάζει ἡ ἀντίδραση, ἐπιβάλλεται νὰ εἶναι ἐνωμένοι στὴν πάλη ἐνάντια στὸν κοινὸ ἐχθρὸ, ἔχουν δημιουργήσει ἀνάμεσά τους μὴ τέτοια ἀτμόσφαιρα μίσους κ' ἐμπάθειας, πού ὁ τάξικὸς χαρακτήρας τοῦ ἀγῶνα μεταβάλλεται σὲ παρταξικό!

Κάθε πραγματικὸς ἐπαναστάτης πρέπει νὰ χτυπάει αὐτὴ τὴν κατάσταση.

ΟΙ ΧΡΕΩΚΟΠΗΜΕΝΕΣ ΑΞΙΕΣ πού δὲν μποροῦν νὰ συγκρατήσουν τὴν ζωὴ μὲ τὰ ἐφθαρμένα τους ἰδανικά τόβαλαν στὰ σοβαρὰ νὰ περιορίσουν τὴν λεφτεριά τῆς σκέψης. Ἡ ἀποκάλυψη τῆς ἀλήθειας, τοὺς φοβίζει τρομερὰ, σνηθίζανε στὴν ψευτιά και νὰ κρατᾶνε τὸ λαὸ στὸ σκοτάδι· ἐμεῖς ἀπὸ καθῆκον ἐπισχύνουμε τὴν τυπικὴ διαμαρτυρία γιὰ τὴν τραμπουκικὴ καταπάτηση τῆς λεφτεριάς τῆς σκέψης και τοῦτο χωρὶς νὰ πιστέβουμε πὼς οἱ κύριοι αὐτοὶ θὰ νοιαστοῦν και θὰ συμπορευθοῦν μὲ τὶς σχετικὲς διατάξεις τοῦ Συντάγματος στὴν προκειμένη περίπτωση. Μιὰ πού τὸ Σύνταγμα εἶνε δικό τους και οἱ διατάξεις του θίγουν τὴν ἴδια τους τὴν τάξη. Τότε τις γράφουν στὰ παλιά τους τὰ παπούτσια, και πιστέβουμε πὼς μ' αὐτὲς τους τις πράξεις φέρουν τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Δημοσιεύουμε και μὴ σχετικὴ διαμαρτυρία:

Τὶς ἡμέρες αὐτές, κατόπιν ἐντολῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου και τῆς Εἰσαγγελίας, ἡ

ἀστονομία ἔκαμε ἐπίδρομὴ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα και κατέσχεσε τὸ βιβλίον τοῦ Κώστα Ἀπέκα: «Ἡ Ἀληθινὴ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας» τὸ ὁποῖον ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν μέθοδον πού χρησιμοποιεῖ βρίσκεται μέσα σὲ αὐτὴν ἐπιστημονικὰ πλαίσια και ἀντιμετωπίζει μὲ ἀντικειμενικὰ κριτήρια τὸ ρόλον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στοὺς κοινωνικοὺς ἀγῶνες.

Κατόπιν τῆς νέας αὐτῆς αὐθαιρεσίας, ἡ ὁποία ἐρχεται ὡς συνέχεια σειρᾶς προηγουμένων γίνεται φανερό, ὅτι ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψης μῆκε ὑπὸ διωγμὸν μέσα στὰ πλαίσια τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας.

Οἱ ὑπογράφόμενοι διαμαρτυροῦμεθα μὲ τὸν πιδό ἐντονον τρόπο και ἀπαιτοῦμε τὴν ἐλεύθερον κυκλοφορίαν τοῦ βιβλίου, τὴν ἐπιστροφήν τῶν κατασχεθέντων και τὴν κατάπαυσιν κάθε ἐνέργειας ἡ ὁποία στρέφεται ἐναντίον τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψης.

Π. Γκίκας, Γ. Κορδάτος, Δ. Γληνός, Α. Πανσέληνος, Δημ. Πουρνάρας, Γ. Βιτωρῆς, Ν. Κατηφόρης, Μ. Κατσουνατός, Βάσσης Βαρίκας, Ἀνδρέας Ζευγᾶς, Σ. Σωμερῆτης, Χρ. Καλογιάννης, Θ. Τσαβέας, Θ. Παπακωνσταντίνου, Ν. Καρβούνης, Ν. Σύριος.

ΛΑΘΗ. Παρὰ τις διορθώσεις, πού κάναμε, ὁ τυπογράφος ὥστόσο ἔμεινε ἀδιόρθωτος, ἀφίνοντας μερικὰ νὰ περάσουν ἀπαρατήρητα.

Νὰ διαβαστεῖ:

στὴν σελ. 130 στὸν 7 στοῖχον νίκη
» » » » 26 τοὺς τυφλοπόντικας
» » » » 7 » τὴν στράταν μας
» » » » 37 » κοπιαστικὴ
» » » 2ερὴ στήλη 1 στοῖχον, πιστέψει και μεῖς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Θεμ, Κορνέρου—«Σπιναλόγγα».—Κ. Ἀργύρη—«Λειτουργίες», ποιήματα, Φωτίου Γκίνης—«Ἡ οἰκὴ τῆς Τρίτης Διεθνούς».

Τίτου Αἰνεῖα—«Τίποτα ἀπ' τὸ τίποτα», ποιήματα.

Μάκη Γ. Κόκκινου, Στοχασμοὶ ἐνὸς γραφιά (ποιήματα)

Λ. Τρότσου—Ἡ Σοβιετικὴ Οἰκονομία κινδυνεύει.

Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφικὴ και βιβλιοφιλικὴ ἐπιθεώρησης 1ον και 2ον.

Κ. Ἀπέκα: Ἡ ἀληθινὴ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας.

Π. Πικροῦ: «Ἀπ' τὸν κόσμον πού φεύγει στὸν κόσμον πού ἐρχεται».

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΚΑΡΔ ΚΑΟΥΤΣΚΙ
Ἡ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

Α'.

Ἡ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ
ΙΗΣΟΥ

Τὸ ἔργον εἶναι μοναδικὸ στὸ εἶδος του γιὰ τὶς πηγὲς τοῦ Χριστιανισμοῦ στὸ φῶς τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ και συμπληρώνει ἕνα κενὸ τῆς μαρξιστικῆς φιλολογίας.

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ ΔΡΧ. 10

Στὸν ἐκδότη:

Γ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ἀθῆναι—Σταδίου 60

Στὶς ἐπαρχίες στὰ Πρακτορεῖα ἐφημερίδων Ἐταιρείας Ἑλληνικοῦ Τύπου.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΕΤΑΙΡΙΑ

«Θ. ΒΙΚΟΠΟΥΛΟΣ,,

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Ὁδὸς Αἰόλου 17 (Γωνία Ἐρμοῦ)

ΑΘΗΝΑΙ

Γραφικὴ ὕλη εἰς πλουσίαν συλλογὴν

Τυπογραφικαὶ — βιβλιοδετικαὶ ἐργασίαι

Κατασκευὴ σφραγίδων

ΠΛΟΥΣΙΑ

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΚΑΤΑΣΤΙΧΩΝ

Διαβάστε τὸ βιβλίον

οἱ «Ἐπαναστάτες»

Στὸ Πρωτοπορειακὸ βιβλιοπωλεῖον Ἀκαδημίας 66 θὰ βρῆτε ὅλες τὶς Μαρξιστικὲς ἐκδόσεις.

1) Τρότσου: Ἡ Σοβιετικὴ οἰκονομία κινδυνεύει.

Ἡ Συνταξικὴ ἐπιτροπὴ γιὰ τὸ περιεχόμενον τῶν ρεklamῶν δὲν φέρει καμιά εὐθύνη.